

Bakalá ská práce

Jiho česká univerzita v českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

fienská ob ízka z antropologické perspektivy

Vedoucí práce: PhDr. Vít Erban, Ph.D.

Autor práce: Nela Rybová

Studijní obor: Humanistika

Forma studia: prezen ní

Ro ník: tvrtý

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky kolektivu a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

30. března 2011

Nela Rybová

Chtěla bych zde poděkovat PhDr. Vítu Erbanovi, Ph.D. za jeho inspirativní přednášky a trpělivost při vedení mé bakalářské práce, Teologické fakultě v eských Budjovicích, že jsem na ní mohla studovat a obohatit si tak život o mnoho poznatků, zážitků a zajímavých lidí, mým milovaným a milujícím rodičům a přátelům za to, že jsou.

OBSAH

Úvod.....	5
1. Co je to flénská ob ízka a její výskyt	7
1.1. Pojem	7
1.2. Typologie	7
1.2.1. Zdravotní hledisko	8
1.2.2. Sexualita	10
1.3. Roz-í ení	12
2. flénská ob ízka v mezikulturním kontextu	19
2.1. P vod a vznik flénské ob ízky	20
2.2. Patriarchální d vody	21
2.3. D vody kulturní identifikace	25
2.3.1. Postoj vymezení	25
2.3.2. Postoj zm ny i p izp sobení	26
2.3.3. Postoj totoflnosti	27
2.4. Estetické a hygienické d vody	28
2.5. Mytické a rituální d vody	29
2.5.1. Role mýt	29
2.5.2. Iniclace	32
2.6. flénská ob ízka a nábofenství	38
3. Uvedení do sou asných debat a otázka intervence	40
Záv r	44
Pouffitá literatura a zdroje	46
Seznam p íloh	51
P ílohy	52
Abstrakt	55

Úvod

flenská obřezka je jedním z kontroverzních témat, o kterém se do nedávné doby příliš nevědělo. Možná bychom mohli říci, že se o něm příliš neví i dnes. A koliv r zn v Africe prob hlý a jist probíhají n jaké výzkumy, jejich výsledky jsou omezené. Zkoumání tohoto fenoménu je náro né, nebo se jedná o velmi intimní oblast lidského flivota a zároveň velmi individuální, což je na obtíž rozsáhlejší obecní interpretací. To ovšem není překázkou ve snaze pochopit kulturní kontext této praxe. Práv v dnešním globalizovaném světě je důležité nedívat se na příslušníky ostatních kultur skrze prsty, protože šoni d lají n co šnenormálního a nemorálního, ale je třeba podívat se na problém z objektivního hlediska a nedělat unáhlené soudy. čím dál tím větší kontakt s jinými kulturami nás bude nutit odložit náš etnocentrismus a zabývat se r znými kontroverzními tématy. Práv flenská obřezka je jedním z těch, které vyvolávají silné emoce. Povětšinou údiv a nechutenství je způsobeno neviditelnými nepochopenými souvislostmi.

Můj případ byl podobný. V různých láncích na internetu, jsem našla informace, které, jak jsem se při psaní této práce dovídala, byly naprosto smyšlené, a když ne smyšlené, tak cílené, a tudíž neúplné. Dozvěděla jsem se více o této praxi, která mi přišla naprosto nepochopitelná a zároveň nelogická v kulturách, kde už existuje nějaký základ poznatk o lidském těle, bylo tedy divným, proč jsem si zvolila toto téma pro pojednání mé bakalářské práce.

Cílem práce je systematicky shrnout poznatky o tomto fenoménu a zasadit jej do kulturních souvislostí. V práci se budu snažit nastínit flenskou obřezku především z pohledu cirkumcizních kultur, což bude tvořit nejrozsáhlejší část (druhá kapitola). Na začátku této kapitoly se zmíním o různých variantách vysvětlení vzniku této praxe. Dále pak postupně rozeberu souasně důvody pro praktikování flenské obřezky, což souvisí s tím, za jakých okolností a při jakých příležitostech se provádí. Uvedu zde také mýty jako zdroj vzniku a důležité příčiny zachování tradice. Do druhé kapitoly bude zároveň zahrnuta podkapitola týkající se vztahu obřezky a náboženství. Této hlavní části budou předcházet obecné informace jako je například rozdíl forem flenské obřezky, zdravotní následky, rozšíření. Tyto poznatky jsou důležité pro pojednání v druhé kapitole, neboť různé etnika uplívají odlišné formy, s čímž pak souvisejí rozdílná zdravotní

praktiky samotným etnikem. Těto kapitola bude nastínit problém souasných debat o zasahování zvnjku do těchto kulturních záležitostí.

Nejvíce používanými zdroji byly především zahraniční publikace, které byly celkově v novějším tématu flenské obizky, mezi nimi patří zejména kniha od Ellen Gruenbaum, která pojednává o obizce z antropologické perspektivy. Dále pak kniha Rosemarie Skaine, podle které jsem zpracovala do tabulky údaje o rozíení, a publikace Elizabeth Heger Boyle, v níž se soustředí především na téma konfliktu mezi místní kulturou a globální společností. Z českých autorů mi byla tematicky nápomocna kapitola Ivety Kouřilové a kniha Jaroslava Skupníka.

1. Co je to flenská obřízka a její výskyt

1.1. Pojem

Akoliv je pojem šflenská obřízka obřifn uřlíván a často pokládán významov za ekvivalent muřlské obřízky, je pod tímto pojmem skryt spí-e jiný obsah. Muřlská obřízka¹ je praktika, u níř primárně dochází k odstranění části nebo celé p edkoflky (prepuca), kdefťo flenská obřízka má mnoho forem, u kterých jsou v t-ínou odstra ovány r zné části vn j-ích pohlavních orgán , nejen p edkoflka klitorisu (coř by bylo srovnatelné s muřlskou obřízkou). Proto je výstifln j-í termín řgenitální operaceř (řfemale genital operationř i řfemale genital cuttingř/FGC). Dal-í ozna ení, které se pro tuto praktiku uřlívá, je řmutilace flenských pohlavních orgán ř (řfemale genital mutilationř), av-ak tento termín je dosti kulturně zabarven, nebo řkultury, které flenskou obřízku provád jí, by ji sotva nazývaly řmřza enímř.

Podle definice World Health Organization (WHO) pod pojem flenské obřízky spadají ve-kere procedury, které zahrnují řste né i úplné odstranění a jiná poranění vn j-ích pohlavních orgán z neléka řkých a kulturních řvod .²

1.2. Typologie

Existuje řiroké spektrum úprav (adjustací) flenských genitálií. M řleme tedy nalézt mnoho typ řd lení t chto úprav. Zde uvedu typologii podle WHO, která tvo ří ty i kategorie:

- Typ I p edstavuje u řznutí prepuca klitorisu a mořné řste né i úplné vy řznutí klitorisu.

---

¹ Jak flenská tak i muřlská obřízka p edstavují modifikace genitálií, av-ak zásadní rozdíl mezi flenskou a muřlskou obřízkou je v rozsahu pojmu. Definice muřlské obřízky řká, ře se jedná o odstranění p edkoflky penisu a zanechání obnařleného řlaludu. (viz BARFIELD, T. *The Dictionary of Antropology*, s. 61.) Pod tento pojem se b řln zahrnuje i praktika uřlíváná Samoany, Markézany a Tahiany, coř je na řznutí i rozpárání p edkoflky (superincize), a zvyk australských domorodc ř a afrických Sambur , kte ří na ezávají penis po celé jeho délce ařl k uret e (subincize). M řleme zde zmínit dal-í adjustace jako je stahování penisu z k řle u Doway (Kamerun) a se-krabávání k řle z celého penisu v etn řourku, vnit ní strany stehen a dolní části b řicha (srov. SKUPNIK, J. *Kultury sexuality: Západ a flenská obřízka*, s. 17-18.) Je ov-em otázkou, jestřli tyto modifikace v řbec je-t řspadají pod pojem muřlské obřízky.

²Srov. WHO Library Cataloguing in Publication Data. *Female Genital Mutilation: a joint WHO/UNICEF/UNFPA statement*, s. 3.

- Typ II zahrnuje jak vyíznutí klitoris, tak uíznutí íásti í celých malých stydkých pysk (labia minora).
- Typ III nazýván téfl šinfibulaceõ, znamená vyíznutí íásti nebo celých vn íjích pohlavních orgán , kde následuje se-ítí í zúflení vaginálního otvoru.
- Typ IV je kategorie blífle nespecifikovaných zákrok , která zahrnuje propichování, piercing, na íznutí klitoris í malých stydkých pysk , natahování r zných íástí vn íjích pohlavních orgán , jejich vypalování, se-krabávání tkán vaginálního otvoru nebo na íznutí vaginy í vkládání látek do vaginy, které ji poru-ují, aby zp sobily krvácení í její sev ení.³ (P íloha I. a II.)

Je t eba zmínit je-t jednu formu úpravy flenských pohlavních orgán a tou jest šklitorodotomieõ, která nezapadá do na-eho d lení. Uflívá se v Nigérii a jde o operaci, p ínífl je klitoris ponechán, a naopak okolní íásti jsou íaste n odstran ny. Existuje téfl tzv. šsymbolická ob ízkaõ, kam spadají lehké adjustace genitálií (na íznutí, propíchnutí) a také pouze nanesení ervené barvy na klitoris.⁴

První typ se téfl ozna uje šsunna ob ízkaõ. Tímto termínem jsou v-ak v b flné praxi nazývány v-echny druhy ob ízky, nejen leh í forma.

1.2.1. Zdravotní hledisko

Odhaduje se, fle je na sv t ob ezáno 130 milión flen a dívek, z nichfl 80 % podstoupilo ob ízku druhého typu (téfl nazývanou šklitoridektomií II. stupn õ) a 15 % z nich bylo infibulováno.⁵

Operaci v t-inou provádí šob ezáva kaõ, které asistují dal-í fleny drflící ob ezávanou dívkou. Nejb fln íjím nástrojem je fliletka, dále se pouflívá n fl, n flky, st ep, ostrý kámen í zaost ený nehet na ruce. Jeden nástroj je pouflíván dlouhou dobu, ímfl m fle docházet k í ení r zných nemocí a p edev-ím HIV. Zákrok takto probíhá s nesterilními nástroji, v nesterilním prost edí a bez anestezie. Jelikofl se jen klitoridektomie rovná amputaci penisu, negativní zdravotní d sledky jsou nasnad . N které p ípady kon í smrtí bezprost edn po úkonu, n které v d sledku zdravotních komplikací, které m fle-

³ Srov. WHO Library Cataloguing in Publication Data. *Female Genital Mutilation*, s. 3.

⁴ Srov. SKUPNIK J. *Kultura sexuality: Západ a flenská ob ízka*, s. 20.

⁵ Srov. WHO Library Cataloguing in Publication Data. *Female Genital Mutilation*, s. 5.

me rozdíl na časné a na dlouhodobé (například v nich kterých oblastech Súdánu se odhaduje, že je to dokonce jedna třetina⁶).

U klitoridektomie se vyskytují spíše časné komplikace než dlouhodobé. Mezi časné následky patří především krvácení a ostrá bolest, což může vést k okamžitému stavu a smrti. Dlouhodobě je slabé krvácení vede k anemizaci, která má celkově negativní vliv na tělesný stav obězaných dívek, je-li jsou mnohdy podvyživené. Časté jsou infekce, sepse (bakteriální ložiska), abscesy (dutiny vyplněné hnisem, bulky s hnisem), tetanus a gangréna (odumření tkáně). Dlouhodobé komplikace se vyskytují u infibulace, při níž se odstraní veškeré pohlavní orgány, poraněná tkáň se sejí a ponechá se pouze malý otvor (často se vkládá brko nebo kus slámy, někdy i trubka ve velikosti penisu budoucího manžela, což je zaznamenáno u kmene Conibo⁷ v Peru⁸). V důsledku srůstnutí tkáně vzniká neelastická jizva. Typický odtok moči a menstruační krve může vést k chronické pánevní infekci s různými následky. Během se tvoří cysty okolo jizvy, které mohou mít různou velikost (až do velikosti grapefruitu), různé genitální deformace mající za následky psychické potíže jako například stavy zahanbení, úzkosti a dyspareunie (nepříjemné až bolestivé pocity při souloži, které mohou vést až k odporu k pohlavnímu styku).⁹ Porodní komplikace žen s infibulací vedou k mnohonásobnému zvýšení poporodního krvácení a zvýšení úmrtnosti narozených dětí, která je podle WHO 6,5%.¹⁰ Tento údaj pravděpodobně zrcadlí skutečnost, že jen menšina žen rodí v nemocnicích. Problémem u porodu je právě neelastická jizva, která může ucpat děložní otvor. Pokud nedojde k včasnému rozříznutí či samovolnému roztržení, může dojít k protržení dělohy nebo k nekomplicovanému porodu, který vede k vážnému postižení

---

⁶ Srov. SKAINE, R. *Female Genital Mutilation: Legal, Cultural and Medical Issues*, s. 23.

⁷ Počet lidí Conibo je odhadován mezi 11 000-25 000. Sídli na březích řek v Amazonském pralese, především podél řeky Ucayali. Jsou známí svým hrnčístvím, které odráží jejich komplexní kosmologii. Ženy vyrábějí korálky a textilie. S rozvíjejícím se turismem tvoří umělecká a rukodělná práce zvláštní příjem. Jako všechny kmeny v Amazonii, tak i Conibo jsou vystaveni vnějšmu tlaku misionářů, ropných a dřevařských společností. (Srov. WIKIPEDIA. *Shipibo-Conibo*. [online]. Poslední aktualizace 27. 2. 2011. [cit. 2011-03-06]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Shipibo-Conibo>>)

⁸ Srov. SKUPNIK, J. *Manželství a sexualita z antropologické perspektivy*, s. 28.

⁹ Srov. ROZTOČIL, A.; PESCHOUT, R. *Genitální mutilace afrických žen*. [online]. Jihlava. [cit. 2010-12-30] Dostupné na WWW: <http://www.levret.cz/texty/casopisy/mb/2005_6/roztocil.htm>.

¹⁰ Srov. ZDRAVOTNICKÉ NOVINY. *fienská obrizka ohrofuje při porodu zdraví matky i dítěte*. [online]. ©21. 7. 2006 [cit. 2010-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.zdn.cz/clanek/priloha-lekarske-listy/zenska-obrizka-ohrozuje-pri-porodu-zdravi-matky-i-ditete-173952>>.

dít te, jeho úmrtí i úmrtí rodičky.¹¹ Dlouhodobým porodem se může vytvořit také píštěl (díra), který je příčinou neustálého výtoku moči. Ten vzniká tlakem hlavičky dítěte na přepážku mezi močovými měchýřem a pochvou, kde odumírá. Žena poté zapáchá, bývá vyhnána ze společnosti a nakonec umírá na urosepsi.¹²

1.2.2. Sexualita

Abychom pochopili jak FGC ovlivňuje flenskou sexualitu, musíme se pokusit najít nejdříve odpověď na to, jakou roli hraje klitoris, a jakým způsobem žena dosahuje orgasmu. Poté se pokusíme nastínit, jak může být o flenské sexualitě přemýšleno v rámci kultury, a co nám to může prozradit o užití flenské obřízky.

Klitoris je fyziologicky srovnatelný s mužským penisem, který obsahuje velmi mnoho nervových zakončení, a stejně tak jako penis, se klitoris s ostatními vnějšími pohlavními orgány při vzrušení plní krví. A koliv ve vagině jsou také nervová zakončení, a dokonce je zde situován takzvaný bod G (malá houbovitá flázka na přední straně vagíny), není jich tolik, a tudíž dosažení orgasmu pouze vaginálním drážděním není tak jednoduché jako pomocí klitorisu. Freud rozlišoval flenský orgasmus na klitorální a vaginální. Klitorální pokládal za infantilní, kdežto vaginální za znak zralosti ženy.¹³ Intenzita a vůbec schopnost ženy dosáhnout orgasmu ale záleží na mnoha faktorech (kde, kdy, jak, s kým), avšak často je třeba určit klitorální dráždění. Může být přímé i nepřímé, kdy se používá ektoetolo partnera. flenský orgasmus je tedy spíše výsledkem všech těchto faktorů. A koliv klitoris hraje jednu z významných rolí u sexuálního uspokojení, neznamená to ovšem, že všechny ženy, které podstoupily klitoridektomii či jiný typ flenské obřízky, nemohou mít ze sexu potěšení.¹⁴ flenský orgasmus totiž není situován v takové míře jako u muflé v genitální oblasti.¹⁵ Dráždění erotogenních zón může někdy způsobit kýžený výsledek také. Je jisté, že k určení ovlivnění sexuality dochází, avšak v jaké míře záleží na typu obřízky a samotném zákroku. V nichž přič-

---

¹¹ ROZTOČIL, A.; PESCHOUT, R. *Genitální mutilace afrických žen*. [online]. Jihlava. [cit. 2010-12-30] Dostupné na WWW: <http://www.levret.cz/texty/casopisy/mb/2005_6/roztocil.htm>.

¹² Srov. KOŤULANOVÁ, P. *fienská obřízka*. [online]. Část: Interview s Alešem Roztočilem. [cit. 2010-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.azrodina.cz/1437-zenska-obrizka>>.

¹³ VRHEL, F. *Antropologie sexuality: Sociokulturní hledisko*, s. 42.

¹⁴ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy: An Anthropological Perspective*, s. 143.

¹⁵ Srov. VRHEL, F. *Antropologie sexuality*, s. 42.

padech může být při klitoridektomii vyříznut celý orgán, v jiných pouze část, a tudíž může část nervových zakonění ztratit neporušená. U žen po několika porodech a operativních infibulacích, je téměř nemožné, aby takto zjizvená tkáň byla nějak sexuálně citlivá. Avšak i infibulované ženy mohou zažívat sexuální uspokojení.¹⁶

Složitost a neurčitost flenského orgasmu, a s tím intimnost tohoto tématu je překážkou v získání komplexnějších údajů o tom, jak FGC působí na sexualitu. Jeden z výzkumů, který proběhl na univerzitě v Khartoumu v roce 1981, ukazuje, že 50 % z 1545 Súdánec, se kterými byl udělán rozhovor, neměly ze sexu potěšení a považovaly ho za povinnost. Z tohoto počtu pro 5,5 % žen byla souloží bolestivá a pro 9,3 % byl pohlavní styk obtížný, či vůbec nebyl možný.¹⁷

Stejně tak jako ostatní sféry života, tak i sexualita je ovlivněna kulturou. V západním světě je téma sexuality velmi otevřené a diskutované. Sexuální symboly se objevují všude okolo nás, ať už se podíváme na billboard nabízející travní koberce, stříkací hadice, pracovní náčiní, oblečení, balenou vodu či prádlo. Lásky o sexu se objevují téměř v každém čísle šmoderních časopisů. Zklesanské tabuizace se toto téma přehouplo do středního zájmu a zároveň se zaměřilo na mufl přehouplo spíše na ženy. Právo ženy na to zažívat sexuální potěšení je důležitou částí konceptu západní sexuality. Existují i různé variace představ o flenském uspokojení, n kde jsou ženy pokládány za neschopné zažít orgasmus, naopak jinde ženy dosahují orgasmu při každé souloží, dokonce i vícekrát.¹⁸ Často se však vyskytuje takový koncept, kde mufl je ten, který má být uspokojen a žena jako ta, co má uspokojovat. Častým argumentem proti FGC je právě možnost ztráty sexuálního potěšení, avšak pro jiné kultury to může být nepodstatný problém, nebo je v nich institucionalizován pouze sexuální profitek mufl, který naproti flenskému je nutný k reprodukci. Infibulovaná žena pro její úzký vaginální otvor je fládanější, nebo poskytuje mufl v větší sexuální potěšení.

Naše představa o univerzálnosti sexuality naráží na představy o sexualitě jiných kultur. Můžeme dokonce říct, že lidská sexualita neexistuje, že existuje pouze sexualita v rámci dané kultury.¹⁹ Touto sexuální kulturou se pak řídí jakékoli projevy sexuality.²⁰

---

¹⁶ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 149-157.

¹⁷ Srov. SKAINE, R. *Female Genital Mutilation*, s. 27.

¹⁸ VRHEL, F. *Antropologie sexuality*, s. 42.

¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 22.

²⁰ Srov. Tamtéž, s. 15.

1.3. Rozšíření

Odhady početů obězaných se značně liší. Například Ellen Gruenbaum ve své knize uvádí počet 114,3 milionů, jiné zdroje uvádí více než 100 milionů a jak bylo uvedeno výše, podle odhadů WHO je na světě 130 milionů žen a dívek, které podstoupily nějaký z typů flenské obězky. (Příloha III.)

Praktikování FGC se týká především afrických zemí, avšak tento zvyk je též rozšířen mezi muslimy arabského poloostrova, jihní Asie a Indonésie.²¹ Dále mezi australskými domorodými kmeny a indiánskými kmeny v jihoamerické džungli. Do zemí Evropy a severní Ameriky se flenská obězka dostává imigrací. Praktikuje se převážně u příslušnic horečnických skupin zejména v těchto zemích, kde dívky berou na prázdniny do své rodné země, kde je rodina nebo jiní příbuzní nechávají tradičně způsobe obězat. V západních zemích je FGC v odporující lidským právům, tudíž je její praktikování trestáno. Proti provedení obězky v jiné zemi se v některých zemích s otevřenou příslušnickou politikou zavedla účinná opatření, která trestají ty, kteří nechali dívku obězat, nejen ty, kteří obězovali.²² V některých evropských zemích, Americe, Brazílii, Austrálii, jihní a jihovýchodní Asii, je méně než jedno procento obyvatel dodržujících tradici flenské obězky. Polovina všech případů pochází ze severovýchodní Afriky a Egypta, Súdánu, Eritree, Etiopie, Džibutsku, Somálska a Keni. V Nigérii, nejvíce zemi Afriky, která má přes 150 milionů obyvatel, je přes 31 milionů obězaných, což tvoří necelou jednu třetinu z celkových počtů FGC.²³

Tabulka 1 ukazuje procentuální rozšíření různých typů flenské obězky a etnické skupiny v oblasti, kde je účinná. Tabulka je zpracována podle Rosemarie Skaine.²⁴

ZEM	ROZŠÍŘENÍ V %	TYP	ETNICKÁ SKUPINA / OBLAST
Benin	30-50	II	FGC –roce praktikována. Skupiny s nejvíce pso-

²¹ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 7-8.

²² Srov. AMNESTY INTERNATIONAL. *Jedou na prázdniny a vrátí se obězané*. [online]. ©18. 12. 2006. [cit. 2011-01-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.amnesty.cz/svaw/clanky/fgm-fra-061218.htm>>.

²³ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 8.

²⁴ Viz SKAINE, R. *Female Genital Mutilation*, s. 229-236.

			bením: Bariba, Peul (Fulani), Boko, Baatonau, Wama, Nago. Nacházejí se především na severu v Alibori, Atacora, Borgou, Zou. Též na jihu v Queme.
Burkina Faso	71,6	II	Téměř všechny 50 etnických skupin praktikují FGC, ať už Bella a její odnože a některé tajné společnosti nepraktikují ani jednu formu FGC.
Kamerun	Méně než 5-20	I, II	Oblasti daleko na severu, na východ a jihozápad.
Středoafrická republika	43,4	I, II	Praktikována u 8-10 etnických skupin ze 48.
Čad	60	II uplatněn ve všech částech země, III na východě země, okolo hranic se Súdánem	Ve všech oblastech země, nejvíce však na východě a na jihu, například všemi etniky a náboženstvími. Je praktikována křesťany, muslimy, animisty zhruba ve stejné míře. Více v rurálních oblastech.
Pobřeží Slonoviny	44,5	II	Rozdíly mezi muslimy, zakořeněno v animistických iniciativách obydlených na západě, severu a v centrální části země. Mezi etnické skupiny patří Mande na severu (Malinke, Foula, Bam-

			bara, Dioula), n kte í z Voltaické skupiny na severu (Senuofo, Tagwana, Djimini, Lobi, Birifor, Koulango), na jifní Mandé na západ (Dan, Yacouba, Toura, Guoro), z nemuslimských skupin je to Krou a Baoule.
Demokratická republika Kongo	5	II	Etnické skupiny flijící v severní ásti zem nad rovníkem.
Dflibutsko	90-98	II, III	Afarové a Issové (Issa-Somálci) uflívají typ III, u dívek jemenského p vodu je praktikován II.
Egypt	78-97 (97 % vdaných flen ve v ku 15-49 let, 78 % dcer zkoumaných flen, jejichfl v k je 11-19 let	I a II v celé zemi, III jifní ást zem	Muslimové, kopt-tík esané; nap í etnickými skupinami.
Eritrea	97	I, II, III	N která z forem ob ízky uflívána tém v-emi etnickými i náboflenskými skupinami.
Etiopie	72,7	I, II, III v oblastech hraní ících se Súdánem a Somálskem, IV (zp sobení krvácení	I je praktikována mezi Amharany, Tigrayany, Jebertskými muslimy flijícími v Tigray. II mezi etnickými skupinami Gurag , n kterými Tygrayany, Orom ,

		ostrou jehlou) v menším rozsahu	Shankil . III ó Afa i, Somálci, Hara i. IV se vyskytuje v regionu Amhara. Etnika Benga, Azezo, Dorze, Bonke, Shama neuplácívají FGC.
Gambie	60-90	I, II, III (malé procento), uplácívá se také speciální šuzav eníõ	Mandikové, Hausové, Jolové ó II. Sarahulové ó modifikovaná forma II. Fulové ó šuzav eníõ analogické k III. Bambarové ó III. Wolofové, Akuové, Serereové, Manjangové nepraktikují plácídnou z forem FGC.
Ghana	9-15	I, II (nejb íln j-í), III,	Etnické skupiny: Kussasi, Frafra, Kassena, Nankanne, Bussauri, Moshie, Manprusie, Kantansi, Walas, Sissalla, Grunshie, Dargati, Lobi. Mén í roz-í ena mezi vzd ílaným obyvatelstvem v urbanizovaných oblastech.
Guinea	98,6	I, II, III	Etnické skupiny: Peul, Malinke, Soussou, Guerze, Toma, Nalou.
Guinea-Bissau	Pr m rn 50 (70-80 % v oblastech Fula a Mandinka, 20-30 % v urbanizovaném Bissau)	I, II	Etnika: Fula, Mandinka, Peul.

Indonésie	Nejsou odhady	I, mén agresivní formy typu IV jako je -krábnutí i dotyk klitorisu, který zp sobí ukápnutí kapky krve, téfl se objevuje symbolická ob ízka	Východní, centrální, západní Jáva, severní Sumatra, Aceh, jižní Sulawesi, ostrov Madura.
Ke a	37,6	I, II, III	III ve východních oblastech sousedících se Somálskem. FGC praktikována u 30 ze 40 etnických skupin (Kisii, Masajové, Kalenjin, Taita, Taveta, Mercu/Embu, Kikuyu, Kamba, Miji Kenda, Swahilci)
Libérie	60	II	Hlavn jazyková skupina Mande v západní Libérii.
Mali	93,7	I, II, III	Typ III v jižní ásti zem . Etnické skupiny: Bambara, Dogonové, Senoufo, Soninke, Peul. Nepraktikující jsou etnika: Songhai, Tuaregové, Moor.
Mauritánie	25	I, II, IV (uflití arabské gummy ke zmen-ení klitorisu)	Typ I u Sonink , II u Toucouleur . FGC také u Pulaar , Moor , Wolof .
Niger	4,5	II	V oblastech Tillaberi, Dosso, Diffa (mezi arab-

			skými komunitami). Praktiku- jící FGC jsou Arabové (míst známí jako Shoua), Kanuri, Zarma-Sonrhai, Peul, Songhai, Kourtey, Wago.
Nigérie	25,1	I, II, III, IV (pou- žití korozivních látek, mén roz-í- ené)	Typ I a II dominuje na jihu, typ III na severu. FGC prak- tikována tém v-emi etnic- kými skupinami, ty nejv t-í jsou Yorubové, Ibové, Ija- wové, Hausové a Kanuriové. Fulanisové ji neuplívají.
Senegal	5-20	II, III	Toucouleur, Sarakole, Peeul, Bambara, Halpular, Mande, Diola, Mandingo, Tenda.
Sierra Leone	80-90	II	V-echny etnické a nábofen- ské skupiny. Výjimkou jsou Kriové.
Somálsko	90-98	I, III	V t-ina i v-echny etnické skupiny. Nejb fn j-í je III. Typ I se vyskytuje hlavn v pob efních m stech jako Mogadishu, Brava, Merca a Kismayu.
Súdán	89	III (n kdy m n - no na I i II)	V-echny etnické i nábofen- ské skupiny v severním, severovýchodním a severo- západním regionu.
Tanzanie	17,9	II, III	Praktikována u 20 etnických skupin ze 130. Nejvíce

			v regionech: Arusha, Dodoma, Mara, Kilimajaro, Iringa, Singida, Kilosa, Mtwara. V ostatních regionech téměř neexistuje.
Togo	12	II	Provádí všechny náboženské skupiny, nejvíce muslimové a etnické skupiny: Cotocoli, Tchamba, Peul, Mossi, Yanga, Moba, Gourma, Ana-Ife. Nepraktikují dvě z nejvíce skupin Adja-Ewe a Akposso-Akebou.
Uganda	Méně než 5	I, II	Rozšířena v rurálních oblastech na východě mezi etnickou skupinou Sabiny a na severovýchodní hranici s Keňou mezi Pokoty/Upe.
Jemen	23	II, III	Praktikována v pobřežních, méně v horských a pouštních oblastech. Typ III je praktikován v malých komunitách východoafrických imigrantů a uprchlíků.

V této kapitole je třeba zmínit, že flenská obřadní praxe se neprovoďala jen v jiných kulturních oblastech a šna-eho civilizovaného Západu, se netýkala. V 19. století byla kloridektomií léna masturbace a zvýšená sexuální aktivita jak kojenců a mladých dívek, tak dospělých žen, což v té době bylo zcela nepřístojné chování, kterému bylo

t eba zamezit.²⁵ Klitoridektomie se považovala za pomoc proti hysterii, tumoru a hypertrofii. Afl ve 40. letech 20. století bylo s touto praktikou v Británii a severní Americe skoncováno.²⁶

2. fienská ob ízka v mezikulturním kontextu

Po p edchozí kapitole se m fle zdát, fle praktikování fienské ob ízky je nesmyslná tradice, která ohrofluje nejen flivot samotné fleny, ale i flivoty jejích budoucích potomk , je nesnesiteln bolestivá, p sobí mnoho zdravotních potíflí a v mnoha p ípadech snifluje i celkov brání sexuálnímu proflitku flen. Pro se tedy fienská ob ízka je-t dnes, kdyfl jsou v-echny tyto negativní následky známy, uflívá? Tato otázka pravd podobn vyvstane mnoha len m na-í západní kultury. Na-e kultura je tak individualisticky orientována, fle tém jakýkoli zásah do osobní svobody, je považován za její omezení, nerozumíme tedy d razu ostatních kultur na za azení jedince do dané spole nosti, v nífl je chápán a také sám sebe chápe. Snad zásadní problém v pochopení tkví v hlavní orientaci dané kultury, která je ur ující pro jednotlivé kulturní prvky. Idea pokroku, prováděná tém v kaflde oblasti, naráflí na d leflitost a sílu tradic. Kafldá kultura je nastavena jinak, a v této jinakosti se ji ve druhé kapitole budeme snaflit pochopit.

2.1. P vod a vznik fienské ob ízky

FGC se uflívá nap í -írým nábofienským spektrem, jak u vyznava íslámu, tak i v k es anství, judaismu a animistických nábofienstvích. A koliv je praktika nejvíce roz-í-ena v islámských oblastech, neznamená to, fle je islámem vyfladována. I kdyfl je ásto nábofienskou vírou od vod ována a zahrnuta do nábofienského systému jako nedílná sou ást, jedná se spí-e o kulturní nefl nábofienskou tradici.²⁷

Údaje o fienské ob ízce pocházejí jifl od Hérodota z Halikarnássu, který jako první významný ecký historik, zaznamenal, fle zvyk ob ezávat fleny m li Egyp ané, Féni ané, Etiopané a Chetitě v dob 500 p . n. l. P esn j-í zmínka pochází z eckého papyru datovaného do roku 163 p . n. l, který vypovídá, fle se egyptské dívky ob ezávaly ve

---

²⁵ Srov. SKUPNIK, J. *Kultury sexuality*, s. 25.

²⁶ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 9-12.

²⁷ Tamtéfl, s. 33.

v ku, kdy p ijímaly svatební v na. A koliv se FGC v Saudské Arábii neprovádí, d ív j-
-í generace v r zných oblastech zvyk flenské ob ízky zachovávaly, av-ak upustily od n j
v p esv d ení, fle je její praktikování neislámské. N které pov ry a mýty p isuzují vznik
infibulace ochran dívek p ed sexuálním napadením, kdyfl samy pásly ovce. Jiné p ipi-
sují vznik praktiky císa i s malým p irozením, který na ídil dívky infibulovat kv li zvý-
-ení jeho sexuálního proflitku. Richard Burton flijící v Somálsku a Súdánu v 19. století
p vod flenské ob ízky vysv tloval tak, fle Abrahamova první manželka Sára ze flárlivos-
ti ob ezala Hagar, B h ji za to v-ak na ídil, aby ob ezala také sama sebe.²⁸ Dal-í vysv t-
lení vzniku a následného roz-í ení FGC je spojováno s otroctvím. Otrokyň byly dová-
fleny z jifln j-ích oblastí do Egypta a Arábie, aby jim bylo zabrán no ot hotn t, byly
se-ívány, cofl zvy-ovalo jejich prodejní cenu na trhu s otroky. Roz-í ení flenské ob ízky
pak mohlo prob hnout v d sledku islamizace Afriky, nebo íslám zakazoval muslim m
zotro ovat jiné muslimy, a tudífl se oblasti, odkud byli otroci p íváfleni, posouvaly dál
sm rem od Perského zálivu a Rudého mo e.²⁹

A ufl tento zvyk vznikl kdekoli a jakkoli, nov p ícházející náboflenství jako íslám
a k es anství do sebe stávající kulturu s p vodními tradicemi vst ebala. Díky této ab-
sorp ní schopnosti sv tových náboflenství mohli potencionální vyznava i bez v t-ích
problém p íjmout novou víru, anífl by výrazn m nily sv j zp sob flivota.

2.2. Patriarchální d vody

asto je flenská ob ízka vykládána jako praktika vyskytující se v patriarchálních
kulturách, které ji uflívají k útlaku a podporování pod ízenosti flen. Interpretovat FGC
jen jako nástroj muflské nadvlády je snahou spí-e krajn feministicky orientovaných
autorek/autor . V t-ina kultur je patriarchálního zam ení, tudífl valná ást je práv ta,
kde se flenská ob ízka nepraktikuje.³⁰ Existuje mnoho d vod a vysv tlení, pro se flen-
ská ob ízka uflívá. V této ásti se budeme snaflit nastínit, jak je nastavení kultury ur ují-
cí ve vnímání fleny a její sexuality, a jak to souvisí s FGC.

Nastavení patriarchální kultury je takové, kdy mufl má hlavní roli v ekonomické,
politické, sociální a jiných oblastech flivota. Je zodpov dný za obflivu a flivotní úrove

---

²⁸ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 42-45.

²⁹ Srov. BOYLE, E. *Female Genital Cutting: Cultural Conflict in the Global Community*, s. 28.

³⁰ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 39-40.

rodiny, a tudífl jako hlavního i jediného pispívatele do rodinného rozpo tu je jeho rozhodnutí svrchované. Mufl rozhoduje o tom, kolik bude fena mít d tí, jestli bude moci chodit pracovat apod. Sociální status fen v patriarchálních spole nostech je odvozen od role manfelky a matky. Proto je pro mladou dívku nejd leflit j-í v cí, spl ovat podmínky budoucí nev sty. A to a jsou tyto podmínky jakékoli. Nebudou-li tyto podmínky spln ny, je mořnost sociálního napln ní dívky v této spole nosti nemořná. Pro danou spole nost je tudífl jako osoba bezcenná, cofl má za následek sociální vylou ení. V takovéto spole nosti, kde je jedinec chápan pouze v kontextu svých sociálních vazeb a rolí, je sociální vylou ení tém jako smrt. Za p íklad jistého sociálního vylou ení m feme uvést bezd tnou fenu, která je sice akceptována, ale netýkají se jí řádné sociální výhody, jeř skýtá po etná rodina, a ani n jaký v t-í zájem ze strany spole nosti.³¹

ím striktn j-í patrilineární kultura, tím striktn j-í kontrola fenské sexuality, a to p edev-ím ohledn premaritálního a extramaritálního styku. Kdo je matkou dít te, je vřdy jasné, naopak otcovství je ěsto zalofeno jen na d v e (p íkladem je západní kultura) anebo na kontrole fenské sexuality. Tato kontrola je tedy logickým d sledkem v patrilineárních kulturách, kde se klade d raz na zachování a roz-í ení muřského rodu. Infibulací se snařlí zabránit mořnosti uskute nit p edmanřelský styk (zřizvená tká vytvo í zábranu) a klitoridektomií se dosahuje snřření sexuálního prořitku a vzru-ivosti, tedy celkové sexuality dívek, a tím omezení touhy po nemanřelských sexuálních zku-e nostech. Zabrán ní p edmanřelskému sexu se zaji-uje také brzkým s atkem, který je n kdy dokonce p ed první menstruací. Dal-í výhodou takovéhoho s atku pro muře je i poslu-nost dívky, kterou si manřel jakoby vychová.³²

Ob řzka v patriarchálním pojetí m fle být vysv tlována jako vysvobození z podru í sexu, cofl umořl uje fen naplnit její roli matky. Klitoris je vid n jako základ pro masturbaci, která je zalofena na sexuálních p edstavách, které nevyhnuteln vedou k psychické nev e a ta je prvním krokem k fyzické nev e.³³ Hlavními atributy nev sty je panenství a morálka, které jsou ěsto rodi í nev sty dokazovány infibulací. Rodi e, kte í svou dceru nedají ob ezat, jsou tudífl vystaveni pochybám o istot jejich potomka,

---

³¹ GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 45-46.

³² Tamtéř, s. 82.

³³ Srov. HICKS, E. *Infibulation: Female Mutilation in Islamic Northeastern Africa*, s. 17.

a tedy není možností ho dobře i v bec provdat. Je to jakási Sofiina volba, bu to způsobit d v eti bolest s možnými zdravotními následky i ji postavit mimo společnost.

Na západ Súdánu, když je ženich po prvním pohlavním styku spokojen, tedy m la-li nev sta úzký vstup do pochvy, dá tchýni peníze nebo krávu. Není-li spokojen, zna í to p edchozí sexuální zku-enosti dívky. V tomto p ípad se bu zachová diskrétn , a p esto zaplatí, nebo poplatek odmítne dát, a v-ichni se dozv dí pravdu. Je-li nev sta natolik úzká, fe pot ebuje deinfibulaci, manžel zaplatí víc pen z. V jiných kulturách je panenství oslavováno tím, fe se vystaví zakrvácený kus látky na vrch domu i se ú astníci svatby v susedství prochází s tímto d kazem dív ina panenství a muflvi potence.³⁴

Pro muslimy je panenství dívky nejen tradi ní a sociální požadavek, ale zároveň náboženská povinnost. Vzhledem k tomu, fe žena je považována za velmi emocionální, je její chování hlídáno jak ženskou ástí rodiny, tak p edev-ím mužskou. D vodem k tomuto st efení po estnosti dívky je nejen emocionalita, ale fakt, fe est není záleflitostí pouze osoby, které se týká, ale celé rodiny, která je za tento atribut stejn tak zodpov dná. Proto dospívající dívky a ženy v islámských zemích nemohou vycházet z domu bez doprovodu d tí, jiných žen, otce, bratra i manžela. Jakýkoli styk s muflí je p ísn omezen, a to a ufl odd lením mužské a ženské populace nebo normami chování. ženská ob ízka je tedy prost edkem omezující sexuální touhu, který pomáhá udržovat rodin po estnost dívky.³⁵ Ve spojení s islámem je zajímavé, fe a koliv náboženství na izuje zdrflivost ob ma pohlavím, v kultu e existují dva standardy chování. ženy, které se musejí p edmanželskému sexu za kařdou cenu vyhnout, a muflí, u kterých je o ekáváno, fe ufl budou mít n jaké sexuální zku-enosti.³⁶ A koliv je infibulace d kazem panenství a morálky, je to spí-e společenský konstrukt, který nemusí odpovídat skute nosti. Dívka se m fe nechat po nepat í ných sexuálních záflitcích znova infibulovat. V takovémto p ípad jde o nahrazení morality ženskou ob ízkou. Možná proto ženy vysv tlují infibulaci jako p edpoklad manželství a ístoty t la, kdeřto muflí ji berou jako prost edek k zabrán ní promiskuity.³⁷ Skon í-li p edmanželský sex ot hotn ním, snaří se to ututlat. Gruenbaum popisuje dva p íklady. Jeden p ípad se zakryl tak, fe dívka

³⁴ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 76-77.

³⁵ Tamtéř, s. 77.

³⁶ Srov. Tamtéř, s. 83-84.

³⁷ Tamtéř, s. 79-80.

byla poslána pryč od rodiny, když porodila, dala dítě k adopci, vrátila se a vdala se, aniž by na ní byly shledány jakékoli známky. Druhým případem byla snaha zakrýt toto hotenství doma, což v tomto případě skončilo infanticidou. Zahanbující je samotné toto hotenství, zabití nemluvněte je v takovýchto případech myslitelné a pochopitelné.³⁸

Podle Murphyho je kulturní restrikce flenské sexuality následkem skrytého strachu mužů vyvozeného z představy o takové její síle, že nebude-li kulturně omezena, nezachová se nadvláda mužů ani rodinná stabilita.³⁹ Sexuální kapacita (koitální schopnost) žen je mnohonásobně vyšší než mužská, naproti tomu je však omezena flenská reprodukční schopnost, kdežto u mužů reprodukční schopnost převládá. Tyto dvě vlastnosti v rozdílnosti žen a mužů jsou kulturně omezeny u mužů manželstvím, které převracuje pohlavní roli o ženu jako sexuálně nevykonnou, muž jako výkonný. Právě v manželství je redukována sexuální kapacita ženy, která je schopna pohlavně uspokojit nespokojeného muže, a vyrovnává poměr nabídky a poptávky sexuálních služeb. Jinak řečeno, instituce manželství zachovává sex vzácným. Díky nadbytku sexuální nabídky ze strany žen by mohlo dojít k mužské sexuální lhostejnosti a boji o partnery.⁴⁰ Starkbauer píše, že sexuální kapacita ženy a mužova touha uspokojit ji, vede k jakémusi kastracnímu komplexu. Touze vyrovnat se (u archaických společností) sexuální aktivitou totemovému zvířeti. Ve spojení tohoto kastracního komplexu s flenskou obětí ženy dojde k závěru, že kastracní komplex by mohl být jednou z příčin flenské sexuální restrikce. Omezení sexuálního apetitu a celkového sexuálního profitu ženy je možnost, jak se vyrovnat se flenskou sexualitou a jak naplnit kulturní i totemickou představu o vysoké výkonnosti mužů. Další možným vysvětlením mužské sexuality a následně flenské obětí ženy je modelové sexuální chování, které je ovlivněno prvotními sexuálními zážitky téměř výlučně se vztahujícími na onanii i alespoň sexuální představy a fantazie. Tato představa autosexuálního chování je pak v reálném partnerském styku zničená i přetvořená chováním partnerky. Potéba jakéhosi šzmocnění se partnerky a jejího šunikaního ke vzrušení partnera, odkoukané od zvířat, se zmanila v sociální podřízenost ženy, kde pak žena hraje roli předem tu pro uspokojení, heteroonanii. flenská obětí žena by v tomto kontextu

---

³⁸ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 85-86.

³⁹ Srov. MURPHY, R. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, s. 188.

⁴⁰ SKUPNIK, J. *Manželství a sexualita...*, s. 15.

mohla sloužit jako zformování fleny na méně citlivý a méně necitlivý nástroj, který by naplňoval modelové sexuální představy.⁴¹

V kulturách s výrazným matrilineárním zaměřením není premaritální sex takové tabu, a tudíž nezabráňuje uzavření manželství. To, že flenská sexualita je v matrilineárních společnostech uvolněnější ovšem neznamená, že zde není provozována flenská obřízka.⁴² Příkladem mohou být matrilineární Kagurové⁴³, kteří nepraktikují klitoridektomii, ale klitorodotomii. Zajímavostí je, že jakýkoliv projev sexuálního chování i v obecné sexualitě rodičů před dětmi a zároveň mezi sourozenci je tabuizován. Nesmí se vidět nazí, ani se dotknout rodičovské postele. Takovéto chování mezi příbuznými je vidno jako ostudné a perverzní. O sexualitě se mohou bavit s kamarády, sestřenicemi a bratřenci. Výjimkou tohoto tabu je iniciace, kdy se mohou ptát rodiče na otázky týkající se pohlavního života.⁴⁴

2.3. Důvody kulturní identifikace

U tohoto vysvětlení praktikování flenské obřízky, bychom mohli rozlišit i postoje, u nichž hranice nejsou zcela vymezené a často se prolínají, avšak k pochopení kontextu FGC mohou být pro lepší systematizaci nápomocné. Postoje vyjadřují především aspekt, který je v dané situaci pro kulturu specifický. Mohli bychom je vyjádřit jako postoj vymezení, zejména v případě soběstačnosti a totality. U všech hraje důležitou roli projevení příslušnosti k určitému společenství a odlišení se od ostatních, ať už v pozitivním i negativním smyslu z hlediska zaujetí postavení k vlastní kultuře.

2.3.1. Postoj vymezení

Na flenskou obřízku je pohlíženo jako na kulturní zvyk, který se vymezuje vůči jiným kulturám i jejich vlivům. Jedná se především o vyjádření vzdoru a nelibosti ze zasahování cizích kultur i ze styku s nimi. V souvislosti s tímto aspektem dochází

---

⁴¹ STARKBAUER, J. *Věčné tabu: Eros a etos v náboženských systémech I*, s. 47-49.

⁴² BELLINGER, G. *Sexualita v náboženstvích světa*, s. 33.

⁴³ Kagurové žijí v centrální Tanzanii a jejich počet je odhadován na 217 000. (Srov. WIKIPEDIA. *Kaguru people*. [online]. Poslední aktualizace 18. 1. 2011. [cit. 2011-02-04]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Kaguru_people>)

⁴⁴ Srov. WIKIPEDIA. *Kaguru people*. [online]. Poslední aktualizace 18. 1. 2011. [cit. 2011-02-04]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Kaguru_people>.

k utvrzení tradic, které nebyly již tak striktně dodržovány, semknutí a uzavření kulturní skupiny. Jako příklad zde můžeme uvést vznik nových náboženských hnutí v Africe.

Africká náboženství přijímala různé prvky z jiných novopříchozích náboženských představ a jiných dobyvateli, misionáři a cestovali. Mohla právě schopnost asimilovat nové náboženské prvky do stávajícího systému má za následek velkou náboženskou tolerantnost Afričanů. Avšak náboženství souvisí i s kulturními představami, které jsou v náboženských systémech nedílně zahrnuty. Tato infiltrace cizího náboženství s sebou přináší zároveň cizí kulturu. Kulturní prvky, které se zakládají v komplexním systému kultury jiné, mohou být přijaty pozitivně, se zmeškaným významem a mohou mít za následek rozvolnění, narušení kultury, což pro jedince může znamenat ztrátu kulturní identity, smyslu a dezorientaci. Tento stav je pak buďto příčinou zániku dané kultury, anebo naopak posilování kulturních tradic a často také zaujetí nepřátelského postoje vůči jiným kulturám a jejich vlivům. V Africe během posledního století vznikalo mnoho různých náboženských hnutí, jejichž příčinou vzniku bylo oponování křesťanství a islámu. Tato nová hnutí se odlišují jak od mimoafrických náboženství, tak od původního afrického. Jejich obsahem není jen nové náboženské pojetí, ale také politické a nacionalistické myšlenky. Různé varianty těchto hnutí (africké znaky, jiný náboženský systém a převzetí symbolů jiných náboženství, ale jejich nová interpretace atd.) byly projevem Afričanů snažících se o nezávislost, rovnost a národní uvědomění.⁴⁵

frická oběť, stejně jako jiné tradice a zvyky, sloužila k posílení kultury bránící se cizím vlivům. Vzhledem k západním snahám o vymýcení FGC je nasnadě, že došlo k posílení a utvrzení místa a smyslu frické oběti v různých afrických kulturách, a zároveň s tím k vyjádření nesouhlasu s kolonialismem a západní dominancí.

2.3.2. Postoj zmeškaný i přizpůsobení

U tohoto postoje jde zejména o snahu přizpůsobit se identitě jiné preferované skupiny. Hlavním důvodem je zlepšení svého sociálního postavení. Například v Súdánu je mnoho kólik necirkumcizních skupin - nemuslimští jižní Súdánští, generace muslimských západních Afričanů (zahrnující Hausi⁴⁶), a některé skupiny přistěhovalců a uprchlíků

⁴⁵ LAWSON, E. *Náboženství Afriky: Tradice v proměnách*, s. 20.

⁴⁶ Hausové jsou etnikum hájící převážně v severozápadní Nigérii a jihozápadní oblasti Nigeru. Ve městech se zabývají zemědělstvím, na venkově zemědělstvím (pěstování prosa, tabáku, jablek, bavlny, kukuřice).

z Etiopie, Evropané, Severoameričané a Středozemci, o kterých Súdánec (s výjimkou posledních tří zmíněných, jejichž si váží kvůli jejich vzdělání a ekonomickému postavení) mluví s opovržením.⁴⁷ Opovržení a ekonomická, politická a sociální diskriminace pak mohou vést ke snaze asimilovat své společenské zvyklosti, tedy i fenskou obřezku. Diskriminované skupiny se snaží změnit své sociální postavení právě tím, že postupují svou kulturní identitu skupiny vyřešit sociálního statutu. Tento postoj je naproti postoji vymezení a totožnosti chápán v negativním smyslu. Daná kulturní skupina totiž může být pojmout díky vnějším tlakům svou kulturní identitu jako překážku v dosažení lepšího života, a pokud nevíme jako překážku, snaží se svou identitu utlumit, a tím alespoň zmenšit rozdíly mezi sebou a preferovanou skupinou. Těba Núbijci⁴⁸, kteří žijí ve městech, přejímají fenskou obřezku, protože chtějí být jako Arabové. Jedna núbijská žena, nechala sebe a své dcery obřezat, poté, co byla neustále popichována svými Arabskými sousedy.⁴⁹ Podobně mezi lidmi Kenana a Zabarma⁵⁰, kteří žijí ve vesnicích od sebe vzdálených dva kilometry, panuje napětí. Kenanské dívky podstupující infibulaci kromě toho na zabarmské, jsou neisté, nebo zabarmští totiž praktikují pouze lehkou formu obřezky. Na které dívky pak chtějí být infibulovány.⁵¹

2.3.3. Postoj totožnosti

Hlavním aspektem postoje totožnosti je uvedení do společnosti. Tento postoj je pouze pohledem na specifickou stránku rituálních činností, o kterých bude pojednáno níže. Jde především o důraz na kulturní identitu jednotlivce, která se shoduje se společným, nejedná se o aspekt, který by určoval roli uvnitř dané společnosti. Tato

---

Akoliv ve 14. století přijali islám, zachovali si některé preislámské prvky. (Srov. *Svět, v němž žijeme: Národy světa*, s. 28)

⁴⁷ GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 105.

⁴⁸ Mezi Núbijci, jejichž je asi 2,4 milionu, se nachází etnika žijící v oblasti Horního Nilu. Přes hlavní prosa, ješen, pšenice, datle a figy. Núbijská a egyptská kultura se navzájem ovlivňovala. Núbijci byli nejdříve pokřesťanění a posléze (v 16. st.) přivedeni na islám. (Srov. *Svět, v němž žijeme: Národy světa*, s. 26)

⁴⁹ GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 106.

⁵⁰ Etnikum Zabarma žije hlavně na území států Niger (5,5 milionů), Nigérie, Benin, Ghana a Burkina Faso. Žijí ve vyprahlých oblastech Sahelu nebo v Nilském údolí, kde vyúsťávají záplavy. Přes ivoty, irak a rýži. (Srov. WIKIPEDIA. *Zarma people*. [online]. Poslední aktualizace 28. 1. 2011. [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Zarma_people>)

⁵¹ GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 130.

toťlnost je hlavním atributem k dalšmu vymezení rolí. Nejenže se jedná p řmo o ztoťlnost, ale zároveň se spole enstvím, ale zároveň o uchování kultury.

Pro kmen Kikuju⁵² byla d řve d leřitá ty i řivotní období - narození, iniciace do dosp losti, svatba a smrt. Ob řzka hrála d leřitou roli p ř uvedení do dosp losti, u kterého musel iniciant ztratit krev z velmi senzitivní řásti t řla. Inicia ní ob řad po řádá uř jen málo kmen , v t řina na p vodní d vod zapomn řla. Dnes se řenská ob řzka provád ř kv řli tomu, aby si kmen uchoval svou kulturu, a zároveň aby se sn řřila promiskuita d řvek a naopak zvy řila d ř v řa v jejich po řestnost.⁵³

2.4. Estetické a hygienické d ř vody

V kařd ř kultu e existují n řaké uznávané estetické hodnoty, které se v řak zároveň individuáln řli ř. Tyto estetické hodnoty mají povahu jak řhosi řmainstreamu, okolo kterého se objevují men ři v t ř odchyšky. Vezmeme-li FGC jako modifikaci t řla podobn ř jako liposukci, prsn ř implantáty a řin ř, zdá se to b řt na stejn ř úrovni. A dokonce, kdyřli se nad t řmto budeme snařřit p ř em řlet o p řt ni od na řeho p řirozen řho evropocentrismu, opravdu zjistíme, ře to tak opravdu je. Srovná v ame-li řenskou ob řzku z ř r zn řých hledisek, jako je nap řklad zdravotní stav, rovnost mezi muřřli a řenami, svobodn ř rozhodnutí, dá se vykoná vání této praxe leccos vytknout, av řak z estetického hlediska je FGC pro ř r zn ř kultury srovnatelná s b řln řmi kosmetick řmi úpravami t řla na západ , a to d řky tomu, ře estetické cíť ní není univerzáln ř, a to univerzáln ř v tom smyslu, ře neexistuje ur řitá idea krásného. My se na řenskou ob řzku d řváme se znechucením, kdeřřto v cirkumcizních kulturách m ře b řt považována ob řezaná ři sp ře infibulovaná vulva za vzor krásy. Tento jist ře nejroz ř en ř ř pohled na FGC dokládá p řklad, ře n ř které d řvky v řadu se nechá vají ob řezat, nebo je to v mód ř. I v peruánské d řřungli u indián ř hovo řících jazykem pano, se ob řezaná řena cíť p ř itařřliv ř ř. ⁵⁴ Rovná, zakrytá vulva po infibulaci je považována za krásnou a řistou, kdeřřto ponechání genitálií neob řezan řých je vid n řo jako n řo řpinav řho a muřřského.⁵⁵

---

⁵² Kikujové v po řtu kolem 4,5 milion ř pat ř k bantusk řm národ m. řij ř p ředev řm v horsk řých oblastech Keni. Kikuju chovají hlavn ř dobytek, d řle se zab řvají rolnictvím a p řstováním plodin na export (káva, řaj, tabák). Vyzná vají k ř estanství, ale d leřitou roli u nich hraje jejich tradi ní nábořřenství s ob řtn řmi rituály, ře řitelstvím a de řov řmi rituály. (Srov. *Sv řt, v n řm řřijeme: Národy sv řta*, s. 31)

⁵³ Srov. SKAINE, R. *Female Genital Mutilation*, s. 30-31 .

⁵⁴ Srov. MURPHY, R. *Úvod do kulturn ři a sociální antropologie*, s. 188.

⁵⁵ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 73.

Estetické hledisko souvisí s vymezením genderové identity. Co je vidno jako mužské, nemůže být pokládáno za hezké na ženu. Mofná bychom zde mohli aplikovat teorii istoty a neistoty Mary Douglasové, která definovala neistotu jako něco nemístného a šnevhodného, a poukázala na to, že tato kategorie má s hygienou pramálo společného. Příklad klitorisu a celých vnějších ženských pohlavních orgánů, které jsou vidny jako něco neistého, toto tvrzení jen dokládá.

Co se hygienických důvodů týče, můžeme zauvažovat, jaké důsledky má na hygienu klitoridektomie a jaké infibulace. Rovná infibulovaná vulva, která nemá záhyby, kde by mohly přefívat bakterie, může být z tohoto hlediska opravdu čistší. U klitoridektomie, a koliv je vulva otevřená a bakterie a neistoty se mohou stejně uchytit jako u neobezané, je mofné, že odstraněním klitorisu bude omezen výtok, který se zvyšuje vzrušivostí.

2.5. Mytické a rituální důvody

Pod tyto důvody zahrneme rovněž vysvětlení jako je ustanovení pohlavní role, iniciace do dospělosti, pověry, představy, tradice a mýty. A koliv se všechny důvody pro vykonávání FGC mohou prolínat, přece jen snáze od sebe můžeme odlišit patriarchální, kulturní identifikaci a estetické a hygienické důvody, kdežto pověry, mýty, iniciace a jiné spolu souvisí tak úzce, že si netroufáme nijak přesně vymezit jejich hranice. Toto prolínání a souvislost je tedy důvodem, prožde uvádíme tato vysvětlení pod širokým a nejednoznačným názvem. Často u těchto přímín bývá jeden aspekt explicitně nadřazen a ostatní jsou zahrnuty implicitně. Za příklad můžeme dát třeba iniciaci do dospělosti, která je doprovázena rovněž pověrami.

2.5.1. Role mýtů

V archaických společnostech hrají mýty důležitou úlohu. Jak píše Eliade, mýtus je spojen se strukturováním času. Vypovídá o tom, co bylo na začátku, v posvátném časoprostoru a stanovování hodnot. Práv mýtem se lidé dostávají z běžného každodenního života do historického času, do bytí v časoprostoru, ve kterém jsou zapřítomňovány mytické události.⁵⁶ Také jsou zdrojem pro uspořádání společenského života a vytváření

---

⁵⁶ Srov. ELIADE, M. *Obrazy a symboly: Esej o magicko-náboženských symbolech*, s. 57-58.

sociálních institucí, které jsou právě mýty ospravedlnovány tak, že jsou s nimi spjaty.⁵⁷ Zároveň určují soudržnost skupiny, dávají smysl výkladem existence člověka a světa a vyjadřují vliv jejich předků a bohů.⁵⁸

Aktualizace událostí, které se v mýtech odehrávají, se děje v rituálech. Tato úzká souvislost mezi rituálem a mýtem vysvětluje neustálé trvání některých skutečností, nebo rituály připomínají, jak věci vznikly a proč je důležité, aby se tak děly dále. Avšak tento vztah mezi mýtem a rituálem není pouze jednosměrný, tak jako mýty mohou vytvářet rituály, mohou rituály utvářet mýty. Navíc mýty se mohou vlivem historických událostí změnit a rozvíjet, proto v mytologických různých kulturách nalzááme pozdější nevodní prvky.⁵⁹

Nejenže mýty dávají hodnotu a důležitost kulturním praktikám, ale také jim udělují posvátnost pramenící z posvátnosti jejich původu. Z této posvátnosti praktik tak můžeme zároveň odvodit i posvátnost identity. Tedy v kulturách, jejich původ je vysvětlován příběhy, a dění a hodnoty odvodovány tradicí, je rituály dokládána jejich identita, která je posvátná, právě proto, že vychází z posvátného mytického počátku.

Uvedeme si zde několik málo mýtů, které se zmiňují o finské oblasti. Jedním z nich je dogonský⁶⁰ mýtus o božském stvořiteli Amma:

šNejprve stvořil boh Amma slunce. Tak dlouho vypaloval hrnec s hrnčískou hlínou, až se rozfňhvil. Tak vzniklo fňhavé slunce. Pak vypaloval hlínu v hrnci dál, až vznikl měsíc. Ten jífň nebyl tak fňhavý jako slunce. Ze slunce něho svítla stvořil černé lidi, kteří v sobě sílu slunce. Z měsíce něho svítla stvořil bílé lidi, ti v sobě měli sílu měsíce.

Ze fňluté hrnčíské hlíny vytvořil úrodnou půdu a dal jí tvar finského tla. finská úrodná země hledla na jih ke slunci. Z jejího pohlaví vyrostlo termi-t, které bránilo bohu stvořiteli v milování. Boh termi-t odšzl a miloval se se zemí. Matka země pak porodila první zvíě. Byl to šakal. Boh stvořitel ji potom skropil úrodným deštem. Nato porodila matka země trávu, vodu, rostliny, které nosí plody, a stromy. Aby nebyla tak

⁵⁷ Srov. BUDIL, I. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*, s. 398-400.

⁵⁸ Srov. MARXOVÁ, H. *Svět mýtů: Mýty v dějinách a národě*, s. 513.

⁵⁹ BOWIE, F. *Antropologie náboženství*, s. 281-282.

⁶⁰ Národ Dogon (sami se nazývají Kado) žije na území Mali a Burkiny Faso v počtu 250 000 lidí. Provozují terasové zemědělství (proso, rýže, kukuřice), nebo se organizují v malých, v hůřině horských vesnicích, kterou vede rada starších včetně šhoganem, což je duchovní vědec a soudce zároveň. (Srov. *Svět, v němž žijeme: Národy světa*, s. 28)

nahá, pokryl b h její t lo k ovím a rákosím. Vítr zafoukal do k ovin a v tví strom a z v tru vznikla lidská e .

Nejvy—í b h rozházel po nebesích kousky slune ního sv tla a stvo il hv zdy. Z úrodné p dy vytvořoval prvního lidského muře, a pozd ji lidskou řenu. Ob ma ob e-zal pohlaví. Z p edkofky muřského penisu vznikla erná je-t rka, z řenského klitorisu -korpíón.

První lidé se spolu milovali, řena ot hotn la a porodila mnoho syn a dcer. Vze-el z nich velký národ Dogon . Je-t rku a -korpíóna mají za posvátná zví ata.⁶¹

V tomto vypráv ní je klitoris znázor ován jako p ekáfka pohlavního styku (termi-ti-t), který musí být od íznut. V jiném mýtu, u kterého stejn jako u p edchozího, je srovnáván klitoris s termi-ti-t m, se je-t navíc zd vod uje neustálé pokrač ování rituálu, které se neopírá jen o imitování boha, ale popisuje rituál jako š ob velkému bohu ne-bes, který jej lidem daroval. Lidé se neodvařují tento rituál ukon it, aby boha nebes nerozhn vali.⁶² Jinou variantu vysv tlení řenské ob ízky u lidí nabízí Starkbauer. Mý-tus se pro nás li-í p edev-ím v tom, ře kdyř se narodil -akal (Ogo), Amma s ním nebyl spokojen a touřil stvo it lov ka. Vytvo il z vody Nommoa, který byl duchovní trans-formací -akala, a který m l dv du-e. Tohoto hermafroditního Nommoa Ammu rozd lil na muře a řenu.⁶³ Takto se vysv tluje víra Dogon v bisexuální du-i, kterou má kařdé dít do té doby, neř se uskute ní inicia ní rituál. Aby mohl vzniknout dosp lý jedinec, je t eba tuto bisexuální du-i od íznout. řenská du-e sídlí v p edkofce, naopak muřská v klitoris, proto se u kmene Dogon provádí jak řenská, tak muřská ob ízka.

Dal-í mýtus vypráv jící o řenské ob ízce je od Bambar ⁶⁴. Ti v í, ře na po átku sv ta byla velká vich ice, uvnit které byl prvotní duch, jeř nechal na zem spadnout ku-li ku. Z této kuli ky vznikla voda a pa ez, který ofřil, a vytvo il z vody a řlíny první řenu. Ta ze své vlastní tvo ivé energie porodila zví ata, rostliny a jako poslední lidi.

⁶¹ Viz MARXOVÁ, H. *Sv t mýt* , s. 372-373.

⁶² Viz tamtéř, s. 356.

⁶³ Srov. STARKBAUER, J. *V ně tabu*, s. 33.

⁶⁴ 3,5 milionu Bambar řije ve stát Mali, kde se v nuř p edev-ím zem d lstvím (kuku ice, proso, rýře), okrajov pak lovem, obchodem s barvenými bavln ěnými látkami a prodejem ezbá ských a kovových výrobk . U Bambar neexistuje soukromé vlastnictví, p da náleř celému vesnickému spole enství a d dí se pouze právo p du obd lávat. V ele vesnice stojí kn z, který je z rodové linie zakladatele vesnice. Naproti snahám o islamizaci si Bambarové udrřeli své p vodní p írodní nábořenství. (Srov. *Sv t, v n mř řijeme: Národy sv ta*, s. 28)

Když žena v-estvořila, bohyně Pemba (pauze) to uspořádal. Pak ho žena na jeho pání zasadila a vyrostl z ní vysoký strom. Jak se píše dále, Pemba se chtěla milovat se všemi ženami na zemi. Když se však chtěla milovat se svou ženou, poranila se o trny a v-estvořila jeho kmenu. Zastala velmi flárlit na ostatní ženy, které se s Pembou milovaly.⁶⁵ *šProtože se žena stromového boha Pemby zranila při milování o jeho trny, zavedla u lidí obřezku pohlavních orgánů. Muži museli být obřezáni na předkožce penisu, ženy musely mít obřezané stydké pysky a klitoris. Byla to obřezka ochranným bohem, která měla pínést lidem – stří a dlouhý flivot. Potom zavedl bohyně Pemba u lidí krvavou obřezku. Museli muž pínést zvířecí a obřezka lidské obřezky.⁶⁶* A koliv se v bambarských mýtech píše, že by pínou zavedení obřezky byla pínou flárlivost, takovéto vysvětlení je nasnadě, a možná proto, že praktika nevznikla ze zrovna ulechtilé pohnutky, ujal se k takovému nevyhnutnému d-vozu navíc vysvětlení jako obřezka pro ochranné bohy.

2.5.2. Inicie

Inicie rituality patří pod skupinu p-echodových rituálů, při kterých jedinec nebo skupina p-echází z jednoho flivotního období do druhého. Tyto p-echodové rituality vycházejí ze stejných fyziologických p-echodů jednotlivých flivotních etap, které jsou v-estvořeny kulturou p-izp-ěšovány. Tudíž rituality p-echodu z d-ětství do dosp-ělosti se u různých kultur odehrávají v rozli-ěném v-estvoření. D-ležitou funkcí těchto rituálů je sladit sociální a fyziologický vývoj. Podle Van Gennepa jsou v-estvořeny p-echodové rituality rozd-ěleny do tří fází, u nichž každá fáze může mít tu samou troj-ěennou strukturu. První fáze (preliminální) se vyznačuje vyd-ělením, odlou-ěním od spole-nosti, symbolicky vyjád-ěným koncem, odchodem a zm-ěnou vzhledu. Druhá fáze (liminální), je –asto nejrozpracovan-ější a nejdel-ší. V této –ásti rituálu není iniciant ani ten, kdo byl, ani ten, kým se má stát, je to mezidobí, v němž jsou zp-etrhány vazby, zru-ěny i ad absurdum dodr-ěčovány spole-enské normy. Symboly této fáze mohou být smrt, nebytí, neviditelnost. Sou-částí liminální fáze je –asto rituální násilí, strádání a utrpení. T-ěto fáze (postliminální) je znovup-ijetím inicianta, av-ak ne jako bývalého –lena, ale jako zm-ěněného a nového –lov-ěka. Tato fáze může být symbolicky vyjád-ěna znovuzrozením, vno-ě-

⁶⁵ Srov. MARXOVÁ, H. *Svaté mýty*, s. 358.

⁶⁶ Viz tamtéž, s. 359.

ním i vyjitím z l na. Takto znovuzrozený lov k se pak stává ádným lenem daného spole enství.

P i rituálu se iniciant u í, jak se má chovat v dosp lém flivot , jsou mu sd lovány posvátné tradice a mýty a je uveden do vztah kmene s nadp irozenem. Toto v d ní a u ení se d je postupn b hem inicia ního rituálu, p i kterém se p ipravuje na p ijetí tohoto v d ní.⁶⁷ Iniciece oflivuje posvátné síly, s nimi fl se novic b hem rituálu setkává, a tím je zasv cen do duchovního flivota, kterého se jako dít nezú ast oval a nechápal ho.⁶⁸ Stejn tak si neuv domoval, co znamená flít lidský flivot. Inicia ní rituál je jakousi existenciální zku-eností, která ud luje lidský status, a tím iniciovanému umofl uje za-lenit se do celistvého dosp lého zp sobu flivota.⁶⁹

asto je sou ástí inicia níh rituál násilí, které v pojetí Harveyho Whitehouse hra-je d leflitou roli p i v-t pování kulturních hodnot a r zných kulturních prvk , které se ú inn ji zapamatovávají ve fyzicky i psychicky vyhocených situacích. U rituálu ob íz-ky v kmene Kikuju se o ekává, fle se dívka bude chovat klidn a nenechá na sob znát fládné emoce. Jestlifle se v-ak bude chovat neukázn n , je to ostuda. U Kikuj , kte í podobn jako malij-tí Dogoni, v í, fle ob ízka ustanovuje jednozna nost pohlaví, jsou ob ezávání jak chlapci, tak dívky. Jejich nenáleflité chování p i ob adu pak m fle zp so-bit úpadek i dokonce smrt kmene. P edstavy o takovýchto váflných d sledcích jsou vyvozovány z flivotního úd lu flen a mufl , kde muflí mají bránit kmen a fleny sná-et bolest p i porodu. P i inicia níh ob adu se práv tímto stoickým chováním u í sebeo-devzdání, ob tování za spole enství a zároveň sounáleflitosti s t mi, kte í se musí jiným zp sobem sebezapírat a trp t. V takovémto p ípad je tedy ob ízka jak znakem p ijetí genderové identity daného spole enství, tak pon kud drsným eduka níh nástrojem.⁷⁰

Jak jsme nyní nazna ili, není ob ízka jen stigmatem kone ného p ijetí mezi leny spole enství, ale zároveň znakem vymezení pohlaví. FGC u tohoto hraje roli symbolického zvýrazn ní rozdíl mezi muflm a flenou, tím fle se odstraní vn j-í pohlavní orgány chápané jako muflské.⁷¹ fienská ob ízka ve spojení s inicia níh rituálem neustanovuje jen genderovou identitu, ale zároveň p edává i kulturní p edstavu, jak má tato identita

---

⁶⁷ Srov. ELIADE, M. *Iniciece, rituály, tajné spole nosti: Mystická zrození*, s. 4-5.

⁶⁸ Srov. Tamtéfl, s. 8.

⁶⁹ Srov. Tamtéfl, s. 16-17.

⁷⁰ SKAINE, R. *Female Genital Mutilation*, s. 18.

⁷¹ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 67.

fungovat v rámci společnosti. V kulturách, kde je rozpracován iniciační rituál, jsou během rituálu dívkám dávány rady a sdělovány normy dospělého života. Dívka je v liminální fázi rituálu zasvěcována do teorie své sexuální role, která od ní bude v manželství očekávána. Proto je nedlouho po obřadu provdána. Van Gennep popisuje rituál u anglických Masajů⁷², u nichž obřad začíná porážkou vola i ovce, po kterém následuje samotná obřadka. Ta se provádí doma, kde si poté dívka ozdobí hlavu palmovými listy i trávou. Po uzdravení se dívka vdává. Někdy Masajové obřadávají společně více dívek, kterým pak oholí hlavu. Dívky přebývají doma do té doby, než se rána zahojí, kde si ozdobí hlavu trávou a přitrosími perly a tvář natou bílou hlinkou. Vechny ženy pak oslavují a koná se společná hostina, po které snoubenec doplatí vno, a zanedlouho si může nevestu vzít.⁷³ V mnoha kulturách však takovýto komplexní iniciační rituál vymizel a zůstala pouze samotná obřadka. V obou případech je ale ženská obřadka předlem mezi dětstvím a dospělostí, a tudíž je za ženu pokládána pouze ožaná, nikoli neožaná dívka. U Samburů je neožaná dívka bezcenná, není na ní nahlíženo jako na zodpovědnou ženu, ale jen jako na dítě. Sex je u Samburů velmi nezávazný, mladí válečníci morani, se pohlavně stýkají jeť s neožanými dívkami, které ovšem nesmí otěhotnět. Otěhotnělá dívka s moranem, vyřeší se tato situace buť tím, že válečník dá rodičům dívky dvě krávy, nebo se s nimi domluví, že na něj dívka poká do té doby, než bude ukončen jeho válečníký stav, což se děje až když dospěje nová generace bojovníků, která starší generaci nahradí. Morani se zároveň stýkají i s ožanou ženou, ale jak sami tvrdí, s ožanou ženou nemohou spát tak jako s neožanou. Naproti tomu požadují ožanou manželku. Dívodem k těmto požadavkům je silné zakotvení tradic, jejichž přerušování je nemyslitelné. Toto však platí jen v rámci kmene, přivede-li si moran ženu z jiného kmene i b lo-ku, obřadka se nepožaduje. Samotná iniciace dívky do dospělosti probíhá ve slavnostní atmosféře. Dívka je oblečena do tradičního koženého oděvu, který je obarven červenou hlinkou, jsou jí nazuty slavnostní boty a nasazen náhrdelník a náušnice. Takto ozdobená, může být pouze

---

⁷² Masajové sídlí v jižní Keni a severní Tanzanii. Dvanáct kmenů je rozděleno do pěti větších klanů, mezi ně patří Samburu, Laikipia, Kiango, Kapiti a Kisongo. Jejich počet je 300 000-400 000. Masajové jsou chovatelé dobytka. (Srov. *Šťastný, V. a kol.: Mluvíme: Národy světa*, s. 30)

⁷³ Srov. VAN GENNEP, A. *Pechodové rituály: Systematické studium rituálů*, s. 85.

v den obřízky. Zákrok se pak snaží p e kat v klidu a tichosti, aby tím vyjádila svou zralost a statečnost.⁷⁴

Existuje mnoho významů flenské obřízky z hlediska iniciace, a tak stejně jako m flé FGC určovat p íslu-nost ke společenskému i genderovou identitu, m flé být znakem společenského postavení v rámci skupiny. U n kterých skupin m flé být r zná forma obřízky znakem určujícím hierarchické postavení. Infibulace byla v n kterých oblastech Súdánu prováděna jen u vyšších vrstev obyvatelstva, ostatní dívky podstupovaly jen obřízku typu sunna. V předkoloniálních dobách byla klitoridektomie u Fur⁷⁵ záležitostí pouze jakési lechty, dnes je mezi Furi obřízka b flé praktikována, zvlášt v m stských oblastech, kde jsou vztahy mezi obyvatelstvem r zných etnik těsnější.⁷⁶

V souvislosti obřízky a společenského postavení bychom mohli zmínit také tajné společnosti, které jsou z velké většiny odděleny podle pohlaví, a tak zároveň vymezují genderovou identitu. flenské tajné společnosti nejsou tak těsné jako muflské, avšak často bývají formovány v antagonismu vůči muflským bratrstvím, z nichž si často propůjčují některé prvky jako je například lov, obscénní mluva, urážky druhého pohlaví, hierarchizace uvnitř spolku apod. A koliv forma m flé být napodobena podle muflského spolku, obsahové naplnění je jiné. flenský spolek se dotýká jiného druhu posvátna než muflský. Jeho předmetem je flenská zkušenost tvoření, plodnosti a úrodnosti. Tyto spolky poskytují flenám magicko-náboženskou prestiž, která je v normálním životě povětšinou v rukou muflů. Hlavní roli hraje tajemství, které nesmí členka tajného spolku vyradit, vyradí-li ho, n jaké magické kouzlo ji usmrtí. Ostatní muflí, kteří se snaží přehovrat tajné rituály, riskují smrt, a když ne smrt, tak pokutu.⁷⁷ Příkladem flenského svazu, který p íp íjetí uflívá flenské obřízky, je Sande (Bundu). Je to největší a nejmocnější flenské tajné společnosti v Africe. P í iniciaci je dívka krom obřezání pomalována bílou barvou a potetována okolo pupku. Jako znamení svého panenství nosí usušený klitoris na

---

⁷⁴ Srov. KLICPEROVÁ, L. Obřezané. *Lidé a Zem*. 2010, ro . 59, . 5, s. 25-34.

⁷⁵ Příbližně p í milionu Fur sídlí v západní části Súdánu. Jsou to především chovatelé dobytka a zemědělci (proso). A koliv jsou velmi zbožní muslimové, je v jejich pojetí zahrnuto mnoho afrických tradic a zvyků. (Srov. WIKIPEDIA. *Fur people*. [online]. Poslední aktualizace 5. 3. 2011. [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Fur_people>)

⁷⁶ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 104-105.

⁷⁷ Srov. ELIADE, M. *Iniciace, rituály, tajné společnosti*, s. 128-134.

náramku. Její tajemství je stěněno antilopím rohem, který jí při vyzrazení usmrtí, a který je zároveň symbolem tabu pohlavního styku. Svatbou účastí dívky ve spolku končí.⁷⁸

Na flenskou obřezku se dá v kontextu kultur pohlédnout i jako na obřad purifikace. Toto pojetí je ostatně vyjádřeno samotným pojmenováním, které je užíváno cirkumcizní kulturou. V Súdánu je obřezka nazývána šahurō a ve variaci šaharaō, což je předkládáno jako očištění.⁷⁹ A koliv u různých etnik v Súdánu není jakoby odlišeno očištění, nebo předmanfelský sex je striktně zakázán, v jiných kulturách, které dovolují dívkám za jistých podmínek premaritální sexuální zkušenosti, končí i tato možnost obřezkou. U Nuer⁸⁰ může být předmanfelský plnohodnotný sex s chlapcem brán jako součástí námluv. Naproti tomu u Luhj⁸¹ (a koliv bývá iniciativou dívek postavit chý-i, ve které spí s milenci) se chlapec i muž při námluvách dívky musí chovat zdrženlivě a formálně, tudíž je mu styk s potenciální nevěstou po tuto dobu zapovězen.⁸² V takovýchto kulturách by pak byla obřezka očištěním rituálem od předchozích sexuálních zkušeností a poátkem šmorálního období čekání na manželku, neshoduje-li se obřad obřezky s domluvou s ní.

Jinak pojatou purifikační funkci obřezky máme vidět u Pokom⁸³, kteří provádějí infibulaci. Představa Pokom souvisí s obnovováním panenství při souloží, kdy má vzniklá jizva krváčet. Dívky se tak vdávají brzo po rituálu, jeť s plně nezahojenou tkání.⁸⁴

---

⁷⁸ Srov. BELLINGER, G. *Sexualita v náboženstvích světa*, s. 37-38.

⁷⁹ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 79.

⁸⁰ Nuerové žijí hlavně v Súdánu, v menšině pak v Etiopii. Jsou jedni z nejtmavších a nejvyšších lidí světa (bývají přes 180 cm vysokí). Žijí se především chovem dobytka. Velká část Nuer je křesťanská, ale jejich předvodní náboženské představy se vztahují k nebeskému bohu Kuothovi, který spolu s jinými duchy ovládá život na zemi. (Srov. WIKIPEDIA. *Nuerové*. [online]. Poslední aktualizace 19. 2. 2011. [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Nuerové>>)

⁸¹ 6,1 milionu Luhj žije na území Tanzanie, Ugandy a Keni. Jsou to především zemědělci a řemeslníci. Odhaduje se, že 75-90 % Luhj vyznává křesťanství. (Srov. WIKIPEDIA. *Luhya people*. [online]. Poslední aktualizace 3. 3. 2011. [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Luhya_people>)

⁸² VAN DEN BERGH, G. From Initiation Rituals to AIDS Education: Entering Adulthood at the Turn of the Millennium. In KLEPP, K., FLISHER, A., KAAAYA, S. (ed.) *Promoting Adolescent Sexual and Reproductive Health in East and Southern Africa*, s. 102.

⁸³ Pokomové žijí v Keni v počtu 18 000. (Srov. BALÁNEK, V. *Africké národy*. [online]. [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <http://www.balsanek.com/afrika/africke_narody.html>)

⁸⁴ Srov. BISHOP, C. *Lidský duch a sexualita*, s. 37.

Sou částí iniciálních rituálů mohou být i rozdílné představy o tom, jaké má obřízka důsledky i naopak, jaké následky by mohlo mít neobřízání dívky. Tyto následky a důsledky, a tím tedy i praktikování FGC, je ovlivněno mezi jinými i představou o reprodukci.⁸⁵ Důvodem pro FGC tak může být víra, že obřízka zvyšuje plodnost. Dalšími představami jsou, že flénské vnitřní pohlavní orgány oslepí pomocníka při porodu, nebo že mohou usmrtit manžela i novorozence i způsobit dítěti mentální postižení.⁸⁶ Také existuje názor, kde klitoris, který se nevyvíjí, může dorůst až délky mužského penisu, a ten dotkne-li se dítěte, zraní ho.⁸⁷ V Tanzanii existuje skupina, která nechává obřízkat tímto způsobem v domnění, že to je prevence vředů, kterým dítě onemocní.⁸⁸

V závěru celé druhé kapitole bychom chtěli zmínit, že různé důvody pro praktikování obřízky se vemožnosti prolínají a mísí. Zároveň si musíme uvědomit, že fládná kultura není statická, ale že se postupem času mění, čímž se přetvářejí i jiné praktiky a těly praktiky samy. Pro zajímavost si zde uvedeme krátký pohled odpovídající na otázku, co je příčinou praktikování FGC. V Súdánu bylo dotazováno 1804 žen a 1787 mužů, kteří mohli udávat více důvodů, tudíž vznikly různé variace, avšak shrnutí vypadá následovně:⁸⁹

- náboženský požadavek (14 % žen, 59 % mužů)
- šedobrá tradice (42 % žen, 28 % mužů)
- zlepšení čistoty (19 % žen, 28 % mužů)
- zvýšení plodnosti (1 % žen, 2 % mužů)
- ochrana před ztrátou panenství a amoralitou (10 % žen, 11 % mužů)
- vztáhnout se (9 % žen, 4 % mužů)
- zvýšení sexuálního potěšení manžela (13 % žen, 21 % mužů)

Důležitým prvkem pro praktikování obřízky je také zakomponování představy a ideálů o lidském těle. Značnou roli tedy hraje symbolika těla jako prostředek komunikace.

⁸⁵ VRHEL, F. *Antropologie sexuality*, s. 33.

⁸⁶ Srov. SKAINE, R. *Female Genital Mutilation*, s. 17.

⁸⁷ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 68.

⁸⁸ Srov. SKAINE, R. *Female Genital Mutilation*, s. 23.

⁸⁹ Srov. GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 49.

Neboť to, s čím máme v-ichni zkušenost, a je-li je nejen nástrojem vyjádření své vlastní identity, ale zároveň prostředkem vstupu do společnosti, vypovídá o kulturních hodnotách a představách.⁹⁰ Díky této univerzálnosti lidského těla existuje nekonečné množství různých modifikací těla, mezi nimi samozřejmě patří i FGC. Každý důvod pro praktikování fienské obřízky v sobě souasně nese nějaké sdělení. Tak třeba z hlediska patriarchálních důvodů, je obřízkou vyjádřením morálky ženy, z hlediska důvodů kulturní identifikace je fyzicky znázorněním členství v určitém společenství, iniciací důvodu sdělení, že je jedinec dospělý, zodpovědný a plodný.

Jak máme vidět, existuje mnoho rozličných věcí, které máme obřízka symbolizovat. Chceme-li správně pochopit, proč některé kultury uflívají FGC, je třeba se na tyto symboly dívat z pohledu dané kultury a nevidět je osamocené, ale v souvislostech –ir-ích socio-ekonomických aspektů.

2.6. fienská obřízka a náboženství

Jak už bylo napsáno výše, fienská obřízka prochází celým náboženským spektrem, a tudíž jde o kulturní praktiku. Otázkou však zůstává, je-li tato praktika náboženstvím podporována či nikoli, a dají-li se vysledovat nějaké souvislosti mezi tímto fenoménem a vírou. Nejvýznamnější debaty se vedou ohledně spojení FGC a islámu.

Ufl samotný název jednoho z typů fienské obřízky (sunna) naznačuje určitou souvislost, pod kterou si lze představit její původ. Avšak toto je částečný omyl asociací. A koliv je tento termín převzat z islámu, zvyk samotný pochází z předislámské tradice. V Koránu o této praxi není ani zmínka.⁹¹ Některí muslimové, především v severní Africe věří, že fienská obřízka je islámem povolována, některé je doporučována, a když není doporučována, tak alespoň akceptována. Tyto domněnky jsou založeny na výročích proroka Muhammada.

Většina interpretací o fienské obřízce je založena na odvození od muflské obřízky (–áfiovská právní škola) či na hadíthech⁹² ze sbírky tradic právníka Ibn Hanbala, která je

---

⁹⁰ Srov. ERBAN, V. Náboženská symbolika pravé a levé ruky: mezikulturní interpretace Roberta Hertze. In DOLEŽALOVÁ, I., HAMAR, E., BILKA, L. (eds.) *Náboženství a tělo*, s. 207.

⁹¹ KROPÁČEK, L. Islám. In KNOTKOVÁ-APKOVÁ, B. a kol. *Obrazy ženství v náboženských kulturách*, s. 127.

⁹² Hadíthy jsou vyprávěny o výročích Proroka. Uflívají se také jako zdroj práva. (srov. KOUČILOVÁ, I. Žena a sexualita – fatální téma islámu. In KOUČILOVÁ, I., MENDEL, M. (ed.) *Cesta k pramenům: Fatwy islámských učenců k otázkám v-ědního dne*, s. 15.)

nazvána Musnad Ahmad, a ze sbírky Sunan Abí Dáwúd. Hadíth z druhé uvedené sbírky vypráví o tom, co Prorok sděluje oběma ženám v Medíně, když ji vidí při úkonu:⁹³ *„Pokud provádí –obřezku, odstraní jen malinkou část a upusť od znečištění. Ta žena bude mít zářivou a –astnou tvář a její manžel tomu dává přednost.“*⁹⁴ Oba hadíthy se však nevykytují v kanonizovaných sbírkách, a navíc jsou považovány za slabé, nebo nemají silný etický zřetel, proto se objevují pochyby o jejich autentičnosti. Výklad těchto hadíthů se liší podle právních škol a zároveň podle zemí. A kolik je nějaká právní škola podporující flenskou obřezku uznávána v dané zemi, neznamená to, že se zde FGC provádí. Například hanífóvská a málikóvská právní škola považují flenskou obřezku za užitečnou, avšak v zemích, které se hlásí k málikóvské škole, jako je Tunisko, Maroko a Alžírsko se FGC neprovede, naopak v Súdánu náležejícímu k té samé škole je tradice flenské obřezky velmi rozšířená. Ve velké většině arabských zemí (výjimkou je zde Jemen a Egypt) se FGC neprovede a přitom patří k šáfíóvské právní škole, která praktikou považuje za povinnou. Jak nám lze vidět, praktikování flenské obřezky záleží spíše na kulturním kontextu než přímo na islámském učení. Některí učenici jako Muhammad Sajjid Tantáwí zastávají názor, že hadíthy vypovídající o FGC nejsou ani správné ani dobré, a tudíž neprokazují ani nepovolují její praktikování. Bývalý učitel al-Azharu Mahmúd Táhtút tvrdil, že flenskou obřezku, na rozdíl od mužské, nelze nábožensky ani lékařsky ospravedlnit. Naproti tomu jsou učenici, kteří hadíthy vykládají jako jasný důkaz toho, že FGC je součástí islámského práva. Zároveň je nástrojem k omezení flenské sexuality, který dává ženě ctnostní jistotu. Mezi zastánce patří zejména učenici z univerzity al-Azhar. Podle toho, jak různí myslitelé pojmou islám, existují dva názory pohledující na flenskou obřezku. První považuje FGC jako součást islámu, nebo se zaměřuje na život a kulturu muslimů, nejen na psané zdroje. Druhý pohled říká, že FGC není součástí islámu, nebo nemá v islámských textech dostatečnou oporu, a není rozšířená mezi většinou muslimským obyvatelstvem.⁹⁵

⁹³ Pro zajímavost zde uvádíme různé variace tohoto hadíthu v angličtině: *„to circumcise, but not to destroy [the clitoris], for not destroying would be better for the man and would make the woman's face glow.“* (viz SKUPNÍK, J. *Kultury sexuality*, s. 21.); *„Do not go deep. That is enjoyable to the woman and is preferable to the husband.“* *„Circumcise but do not go deep, this is more illuminating to the face and more enjoyable to the husband.“* (viz GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 64.)

⁹⁴ Viz KOUŘILOVÁ, I. *Žena a sexualita – fatální téma islámu*. In KOUŘILOVÁ, I., MENDEL, M. (ed.) *Cesta k prameni: Fatwy islámských učených k otázkám v-edního dne*, s. 52.

⁹⁵ Srov. Tamtéž, s. 44-55.

Islám je náboženství, které proniká do všech sfér života. Jde o komplexní systém, který zahrnuje jak oblast duchovní a právní, tak i sociální. A koliv islám v minulosti udíl ženám jistá práva a respekt, v moderním světovém kontextu požadujícím rovná práva a možnosti pro oba pohlaví, jsou historické zásluhy islámu na postavení žen v tomto pojednání irelevantní. Je-t zde musíme zmínit, že každá islámská země má svou legislativu a jiné životní podmínky, což také znamená, že v různých zemích se postavení žen odlišuje a jinak vyvíjí. Avšak obecně máme, a je to tak ustanoveno i v Koránu⁹⁶, že sociální nastavení islámu se vyznačuje podřízeným postavením ženy a povětšinou striktním vymezením ženské role. Sociální status žen, máme ukázat na změnu společenského systému Hausa, který byl ženám povodně povolen nakloněn. Před islamizací mohly ženy mít politickou funkci, měly právo vlastnit zemědělské usedlosti a chodit do zaměstnání, když se jim chtělo. Po přijetí islámu na začátku devatenáctého století se postavení žen zhoršilo, byly politicky podřízené a došlo k jejich segregaci od mužů.⁹⁷ Islámský patriarchální systém a posvácené polygynní manželství je obzvláště nakloněn. V polygynním manželství se tak jistým způsobem kompenzuje sexualita ženy se sexualitou muže, který se musí starat o vícero žen. Tímto má manžel i v této jistotu, že žena nebude mít zájem o to být nevěrná. Rodinná láska je dalším aspektem, u kterého ženská obzvláště může být jako významný pomocník. Navíc představa ženy jako emocionální a morálně slabé, ukotvuje v oblastech rozvoje islámu povětšinou nerovnost. Možná právě pro toto nastavení jsou v islámských zemích u místních žen mnohem podstatnější zdravotní argumenty proti FGC, než lidská práva, která jsou také zdůrazňována mezinárodními organizacemi.⁹⁸ Tyto argumenty bychom mohli shrnout tím, že islám je více nakloněn udržování ženské obzvláště než k esanství. V k esanství je kladen důraz především na individuální morální vývoj a stejnou hodnotu každého jedince, který se snaží být morální sám pro sebe. Vnější restrikce zodpovědnosti bychom mohli v tomto smyslu uvažovat jako morální neschopnost.⁹⁹

---

⁹⁶ *š Mufti zaujímají postavení nad ženami proto, že B h dal p ednost jedn m z vás p ed druhými, a proto, že mufti dávají z majetek svých (ženám). A ctnostné ženy jsou pokorně oddány a stěží skryté kvůli tomu, co B h na údl stěží. A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte a vykašpte jim místa na spaní a bijte je! Jestliže vás jsou v-ak poslušny, nevyhledávejte proti nim d vody! A B h v ru je vznešený, veliký.õ (viz Korán 4:34)*

⁹⁷ BOWIE, F. *Antropologie náboženství*, s. 281.

⁹⁸ Srov. BOYLE, E. *Female Genital Cutting*, s. 8.

⁹⁹ GRUENBAUM, E. *The Female Circumcision Controversy*, s. 79-80.

V judaismu, kde je muflská ob ízka pofladována jako smlouva s Bohem, m fle být flenská ob ízka také povaflována za ekvivalent, podobn jako v -áfiovské právní -kole.

Animatistické náboflenské p edstavy nelze p esn vymezit. U t chto spole ností zá- leflí na jednotlivých pojetích, které jsou kulturn a historicky utvá eny.

3. Uvedení do sou asných debat a otázka intervence

Debaty týkající se flenské ob ízky jsou jakýmsi bojem mezi univerzalizmem a kulturním relativismem. Intervence ze západu se nese ve jménu lidských práv, stejn tak jako procirkumcizní argumenty praktikujících kultur i relativisticky smý-lejících antro- polog . Je d leflit j-í hodnotou svoboda individua i právo na kulturu? Jako by se zde op t vyno ovala otázka po orientaci kultur. Je d leflit j-í projevení individua i spole - nosti jako celku?

Merrilee H. Salmon v úvaze nad tím, zda by antropologové svou prací m li p ispí- vat k eliminování flenské ob ízky, rozvíjí tezi, fle kulturní relativismus neimplikuje etic- ký relativismus. íká, fle a koliv je kulturní relativismus postojem, který je v souladu s v deckým zkoumáním jiných kultur, neznamená to lhostejnost antropolog , kte í by m li p isp t k zmírn ní utrpení subjekt jejich výzkumu. Nárok na jistou univerzálnost n jakých etických princip je odvozen z n kterých spole ných postoj r zných kultur k jednotlivým témat m, mezi n fl nap íklad pat í v-eobecn roz-í ené incestní tabu. Relativistická etika se staví do konfliktu s intuitivním rozpoznáním dobrého a -patného. H. Russell Bernard poznamenává, fle kulturní a etický relativismus je to samé jako p e- bujelý etnocentrismus, což je nevhodnou flivotní filosofií, podle nífl by se dala nap íklad nacistická genocida ospravedl ovat jako sou ást kulturního bohatství n meckého náro- da.¹⁰⁰

Je ov-em možné zachovat si neutralitu d leflitou pro výzkum kultur a zároveň brojit proti kulturním tradicím, které antropolog zkoumá? Nestane se tímto hodnotov nezau- jatý antropolog spí-e misioná em i mezinárodním bojovníkem za lidská práva? Jak se

---

¹⁰⁰ Srov. SALMON, M. Ethical Considerations in Anthropology and Archaeology, or Relativism and Justice for All. In WELSH, R., ENDICOTT, K. (eds.) *Taking Sides (Clashing Views on Controversial Issues in Cultural Anthropology)*, s. 344-346.

pak postaví zkoumaná kultura k takovému badateli? Bude potom daná kultura chtít spolupracovat, když uvidí snahu zasahovat do jejích záležitostí?

Protikladem k postoji Salmonové je tvrzení Elliotta P. Skinnera, který považuje snahu o vymýcení flenské obřízky za etnocentrickou.

Salmon uvádí, že p í inou FGC jsou patriarchální nadvláda a kontrola flenské sexuality, kdežto Skinner zastává názor, že se obřízka provádí jen tam, kde je ekvivalentem k muflské obřízce, a udává příklad iniciace do dospělosti. Zatímco Salmon vidí za flenskou obřízkou nerovnost, kterou muflí touto praktikou záměrně udržují, Skinner argumentuje, že ústí flen jako ústí jejich vykonavatele, je naopak ustavována rovnost.¹⁰¹

Je možné vůbec vidět za takto široce rozšířenou, variabilní a odlišnou od vodovodnou tradicí pouze jeden důvod? Dovolujeme si říci, že ne. V některých kulturách a oblastech je FGC opravdu prostředkem ke kontrole flen, zato v jiných je obřízka nástrojem k vytvoření dospělého jedince, který má svou předem danou funkci v té které společnosti, a tudíž lze FGC nahlížet jako prostředek rovnosti. Snad můžeme říci, že hledat důvod pro vymýcení flenské obřízky v oblasti kultury nelze, neboť roznorodost pohybů k jejímu praktikování nás vede k nemožnosti generalizovat. Jediným vhodným mezikulturním argumentem je zdravotní hledisko. Zkoušenost s lidským tělem je univerzální, a tak a koliv z hlediska antropologického použijeme raději relativistický termín šfemale genital cutting, z hlediska fyziologického je správnějším názvem šfemale genital mutilation, což vyjadřuje lékařský pohled na praktiku, jež pokračuje zdravou tkání.

Otázka zasahování do záležitostí jiných kultur je s těmito debatami spojená a nese s sebou nejen fundamentální problém, je-li to správné, ale zároveň jakým způsobem (když už) by se tak mělo dít. Právě předpoklad nějakých obecných hodnot, je západním ospravedlněním pro intervenci, jejíž argumenty Corinne A. Kratz řadí do tří kategorií i okruh :

1. Lidská práva, u nichž je flenská obřízka připodobována k mučení či zneuctívání dítěte. Tento názor vychází z představy o integritě a nedotknutelnosti lidského těla, tedy že svoboda jednoho člověka končí na prahu nosu druhého.

---

¹⁰¹ Srov. WELSH, R., ENDICOTT, K. (eds.) *Taking Sides (Clashing Views on Controversial Issues in Cultural Anthropology)*, s. 342.

2. Sebeur ení, které je zde myšleno i v našem západním pojetí individuality, osobní svobody a možnosti vyjádření se skrze sebe sama. Jak jsme si uvedli výše, sebeur ením v cirkumcizních kulturách dochází skrze společnost, kde obřízka hraje důležitou roli v sociálním životě individua.
3. Téma zdraví a sexuality, které je hlavním důvodem mezinárodní intervence, bylo probráno dostatečně výše, tudíž o něm nebudeme opětovně pojednávat.¹⁰²

Každý z těchto okruhů má svoje protiargumenty, je-li samozřejmě vychází z chápání a orientace daných cirkumcizních kultur, a které odráží různé podmínky pro vykonávání fěnské obřízky.

Elizabeth H. Boyle v otázce intervence klade důraz na pochopení institucí, je-li definuje jako sociální vzory, které používáme, aniž bychom je reflektovali. Především toto institucí je ztracen v historii, ale ať už byl předved jakýkoliv, předpokládá se jejich hodnota. Tím dochází k tomu, že neochota podílet se dané instituci, není uvážena jako chyba v instituci, ale je viděna jako chyba individua, na které je pak pohlíženo jako na něco divného a znechucujícího.¹⁰³ Jak shrnuje Boyle, je pochopení institucí a institucionizace nutným atributem pro studium kultur, kde se individualismus nepovažuje za samozřejmý. Mezinárodní organizace se potýkají s rozporem mezi homogenními globálními snahami a heterogenním lokálním jednáním.¹⁰⁴ Problém v aplikaci jednoho na druhé je pak spíše podmínkou je-tímto rozkolu a nepochopení nežli zpočátku. Pro představení jaké jsou výsledky nesprávného pochopení kontextu fenoménu, si uvedeme příklad boje proti FGC v Egyptě od osmdesátých let dvacátého století.

Mezinárodní tlak donutil egyptskou vládu k přijetí úmluvy, jejímž předem byla eliminace všech forem diskriminace žen. Podle tehdejšího prezidenta Hosni Mubaraka byla fěnská obřízka jev, který nebyl v zemi nebyl běžně rozšířen, a který postupně mizel. Po odvysílání pořadu CNN, v němž byla natočena obřízka desetileté dívky, se zvýšila mezinárodní pozornost k tomuto tématu v Egyptě. Nejprve Egypt obvinil nezávislého reportéra, avšak tímto aktem sklidil další mezinárodní kritiku, a tak se uchýlil k zatknutí obřezávající osoby a k slibu o uzákonění zákazu praktikování FGC. Zákon zakazující obřízku byl vydán, avšak následně kritizován ze strany islámských kleriků,

¹⁰² PODOLEFSKY, A., BROWN, P. (ed.) *Applying Cultural Anthropology (An Introductory Reader)*, s. 275.

¹⁰³ Srov. BOYLE, E. *Female Genital Cutting*, s. 9-10.

¹⁰⁴ Srov. Tamtéž, s. 15.

kte í FGC doporu ovali jako náboženskou a úctyhodnou praktiku. Ministr zdravotnictví tedy udělal kompromis tím, že obřezka mohla být vykonávána v nemocnicích, v nichž však bylo docházet k domluvě doktora, díky které bylo docházet k upuštění od záměru nechat dívku obřezat. Toto rozhodnutí se však nelíbilo aktivistům, a tak se povolení zrušilo. Podle průzkumu v roce 1996 je v Egyptě obřezáno 97 % žen a dívek mezi 15 a 49 lety.¹⁰⁵

Příklad jasně ukazuje, že nelze jednoduše aplikovat cizí hodnoty a přesvědčení v jiných kulturách. Naopak se tato snaha může považovat za projev útlaku, neokolonialismu a nadřazenosti západu, což následně může vést k utvrzení a uzavření kultury.

---

¹⁰⁵ Srov. BOYLE, E. *Female Genital Cutting*, s. 2-5.

Závěr

flenská obřezka je z našeho západního pohledu nepochopitelný jev. Proč muži chtějí mít obřezané fleny, a kolik sex mají raději s neobřezanými? Proč rodiče záměrně ubližují svým dětem? Proč se fleny nepostaví proti praktikování této praktiky? Tyto a mnoho dalších otázek vychází již z našeho pohledu na svět, vychází ze způsobu našeho myšlení, které je formováno dlouhým historickým vývojem. Právě historický vývoj dovedl naši kulturu do tohoto stavu. Nyní je nastavení kultury, kde je důležitou hodnotou individualita a pokrok, může být zcela odlišné od kulturního nastavení jiných skupin. Představa z devatenáctého století, že lidský vývoj je podobena přímce, je-li je zákonem naší civilizací, je stále přítomna v našem myšlení a ve vnímání okolního světa. Myslíme si, že naše hodnoty jsou ty jediné správné, a tak si činíme nárok tvrdit, že jsou univerzální. Avšak již nevidíme, že tyto hodnoty zrcadlí jen naši kulturu. Je potom možné chtít zavedení těchto hodnot i v jiných kulturách? Stačí se pouze zamyslet nad různými historickými momenty týkající se expanzí Evropanů a vidíme, že lze zavést naše hodnoty v cizích kulturách. Bohužel takováto aplikace cizích, neslučitelných hodnot má různé následky, které často nejsou zrovna přínosné. A tak, a koliv to tak v minulosti bylo, nemůžeme odlišné hodnoty uzákonit, ale pouze navrhnout, přičemž bude zálehet na dané kultuře, zda je přijme či odmítne. Avšak vlády musíme mít na zřeteli, že nelze pochopit význam bez kontextu. Snahu o vyhlazení flenské obřezky či alespoň zmírnění její formy v místech, kde je většina obyvatel negramotná, ekonomická situace bídná a společenské postavení fleny nevalné, pak můžeme vidět jako boj s vtrhými mlýny. Nicméně debatami, argumentací a postupným vzděláváním obyvatel dochází v některých oblastech k mírnému zlepšení. Ovšem bude-li se flenská obřezka praktikovat i nadále, bude zálehet na socio-ekonomických podmínkách té které kultury. FGC bude hrát menší roli v ekonomicky se zlepšujícím prostředí a u vzdělanějších vrstev. Toto uflmůžeme vidět v Itálií u mladšího obyvatelstva, především u mladší, vzdělanější generace, která často uvažuje, že nechá dcery neobřezané nebo alespoň uflije lehčí formu obřezky. Je možné, že právě postupem generací bude docházet k rozvolnění tradice, avšak to je pouze jedna z potenciálních cest vývoje, která může být ovlivněna různými událostmi.

Doufám, že práce splnila mé vytyčené cíle v úvodu, tedy podat ucelený souhrn informací pro pochopení praktikování flenské obřizky na počátku dvacátého prvního století. Toto krátké pojednání je jakýmsi stručným uvedením do problému, který není statický. Fenomén flenské obřizky se mní nejen s tím, jak se mní cirkumcizní kultury, ale zároveň s tím, jak se proměňuje naše kultura a jakým způsobem je veden mezikulturní dialog.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

Literatura

BARFIELD, T. (ed.) *The Dictionary of Anthropology*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 1997. ISBN 1-57718-057-7.

BELLINGER, G. *Sexualita v náboženstvích světa*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0642-7.

BISHOP, C. *Lidský duch a sexualita*. Praha: Práh, 1997. ISBN 80-7176-540-6.

BOWIE, F. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-378-9.

BOYLE, E. *Female Genital Cutting: Cultural Conflict in the Global Community*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press, 2002. ISBN 0-8018-7063-1.

BUDIL, I. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-321-0.

ELIADE, M. *Iniciace, rituály, tajné společnosti: Mystická zrození*. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-722-6901-1.

ELIADE, M. *Obrazy a symboly: Esej o magicko-náboženských symbolech*. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-722-6902-X.

ERBAN, V. Náboženská symbolika pravé a levé ruky: mezikulturní interpretace Roberta Hertze. In DOLEŽALOVÁ, I., HAMAR, E., B LKA, L. (eds.) *Náboženství a t lo*. Brno: Malvern, 2006. ISBN 80-86702-17-0.

GRUENBAUM, E. *The Female circumcision controversy an anthropological perspective*. Philadelphia, Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2001. ISBN 0-8122-1746-2.

HICKS, E. *Infibulation: Female Mutilation in Islamic Northeastern Africa*. 2. vydání. New Jersey: Transaction Publishers, 1996. ISBN 1-56000-841-5.

KLICPEROVÁ, L. Ob ezané. *Lidé a Zem* . 2010, ro . 59, . 5, s. 25-34.

Korán. P e lofil Ivan Hrbek. Brno: Levné Knihy KMa, 2006. ISBN 80-7309-992-6.

KOU ILOVÁ, I. fiena a sexualita ó fatální téma islámu. In KOU ILOVÁ, I., MENDEL, M. (eds.) *Cesta k prameni: Fatwy islámských u enc k otázkám v-edního dne*. Praha: Akademie v d eské republiky, 2003. ISBN 80-85425-53-X.

KROPÁ EK, L. Islám. In KNOTKOVÁ- APKOVÁ, B. a kol. *Obrazy fjenství v nábofjenských kulturách*. Praha a Litomy-í: nakladatelství Ladislav Horá ek - Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-890-4.

LAWSON, E. *Nábofjenství Afriky: Tradice v prom nách*. Praha: Prostor, 1998. ISBN 80-85190-83-4.

MARXOVÁ, H. *Sv t mýt : Mýty v-ech dob a národ* . Praha: Volvox Globator, 2002. ISBN 80-7207-461-X.

MURPHY, R. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2006. ISBN 80-86429-25-3.

KRATZ, C. Circumcision, Pluralism, and Dilemmas of Cultural Relativism. In PODOLEFSKY, A., BROWN, P. (eds.) *Applying Cultural Anthropology (An Introductory Reader)*. 6th edition, Boston: McGraw-Hill, 2002. ISBN 0-07-256425-3.

SKAINE, R. *Female Genital Mutilation: Legal, Cultural and Medical Issues*. Jefferson, North Carolina: McFarland & Company, Inc., Publishers, London, 2005. ISBN 0-7864-2167-3.

SKUPNIK, J. *Kultury sexuality: Západ a flenská ob ízka*. Brno: Nadace Universitas, Akademické nakladatelství CERM, Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-7204-557-0.

SKUPNIK, J. *Manfelství a sexualita z antropologické perspektivy*. Brno: Nadace Universitas-Masarykiana, Masarykova univerzita, nakladatelství Nauma, 2002. ISBN 80-86258-27-0.

STARKBAUER, J. *V né tabu: Eros a etos v náboflenských systémech I*. Bratislava: CAD PRESS, 1993. ISBN 80-85349-16-7.

Sv t, v n mflfijeme: Národy sv ta. Euromedia Group k.s., 2004. ISBN 80-242-1222-6.

VAN DEN BERGH, G. From Initiation Rituals to AIDS Education: Entering Adulthood at the Turn of the Millenium. In KLEPP, K., FLISHER, A., KAAYA, S. (eds.) *Promoting Adolescent Sexual and Reproductive Health in East and Soouthern Africa*. Cape Town: Nordiska Afrikainstitutet, Sweden HSRC Press, 2008. ISBN 978-91-7106-599-5.

VAN GENNEP, A. *P echodové rituály: Systematické studium rituál* . Praha: NLN, 1997. ISBN 80-7106-178-6.

VRHEL, F. *Antropologie sexuality: Sociokulturní hledisko*. Brno: Nadace Universitas-Masarykiana, Masarykova univerzita, nakladatelství Nauma, 2002. ISBN 80-86258-24-6.

WELSH, R., ENDICOTT, K. (eds.) *Taking Sides (Clashing Views on Controversial Issues in Cultural Anthropology)*. Connecticut: McGraw-Hill/Dushkin, 2003. ISBN 0-07-254863-0

Elektronické zdroje

AMNESTY INTERNATIONAL. *Jedou na prázdniny a vrátí se ob ezané.* [online]. ©18. 12. 2006. [cit. 2011-01-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.amnesty.cz/svaw/clanky/fgm-fra-061218.htm>>.

BAL^{TM}ÁNEK, V. *Africké národy.* [online]. [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <http://www.balsanek.com/afrika/africke_narody.html>.

CONNECT.IN.COM. *Female circumcision.* [online]. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://connect.in.com/female-circumcision/photos-infibulation-a-graphic-tale-eb47d38dd2d112ca.html>>.

CONNECT.IN.COM. *Female circumcision.* [online]. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <http://connect.in.com/female-circumcision/photos-infibulation-a-graphic-tale-175e1f3b801cfa04.html#image_button>.

KO^{TM}ULANOVÁ, P. *fienská ob ízka.* [online]. ást: Interwiev s Ale-em Rozto ílem. [cit. 2010-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.azrodina.cz/1437-zenska-obrizka>>. ROZTO ÍL, A.; PESCHOUT, R. *Genitální mutilace afrických flen.* [online]. Jihlava.[cit. 2010-12-30]. Dostupné na WWW: <http://www.levret.cz/texty/casopisy/mb/2005_6/roztocil.htm>.

WHO Library Cataloguing in Publication Data. *Female Genital Mutilation: a joint WHO/UNICEF/UNFPA statement.* Geneva, 1997. ISBN 92 4 156186 6.

WHO. *Sexual and reproductive health.* [online]. ©2011. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.who.int/reproductivehealth/topics/fgm/prevalence/en/index.html>>.

WIKIPEDIA. *FGC Types.* [online]. Poslední aktualizace 5. 9. 2010. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:FGC_Types.svg>.

WIKIPEDIA. *Fur people*. [online]. Poslední aktualizace 5. 3. 2011. [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Fur_people>.

WIKIPEDIA. *Kaguru people*. [online]. Poslední aktualizace 18. 1. 2011. [cit. 2011-03-04]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Kaguru_people>.

WIKIPEDIA. *Luhya people*. [online]. Poslední aktualizace 3. 3. 2011. [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Luhya_people>.

WIKIPEDIA. *Nuerové*. [online]. Poslední aktualizace 19. 2. 2011. [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Nuerov%C3%A9>>.

WIKIPEDIA. *Shipibo-Conibo*. [online]. Poslední aktualizace 27. 2. 2011. [cit. 2011-03-06]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Shipibo-Conibo>>.

WIKIPEDIA. *Zarma people*. [online]. Poslední aktualizace 28. 1. 2011. [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Zarma_people>.

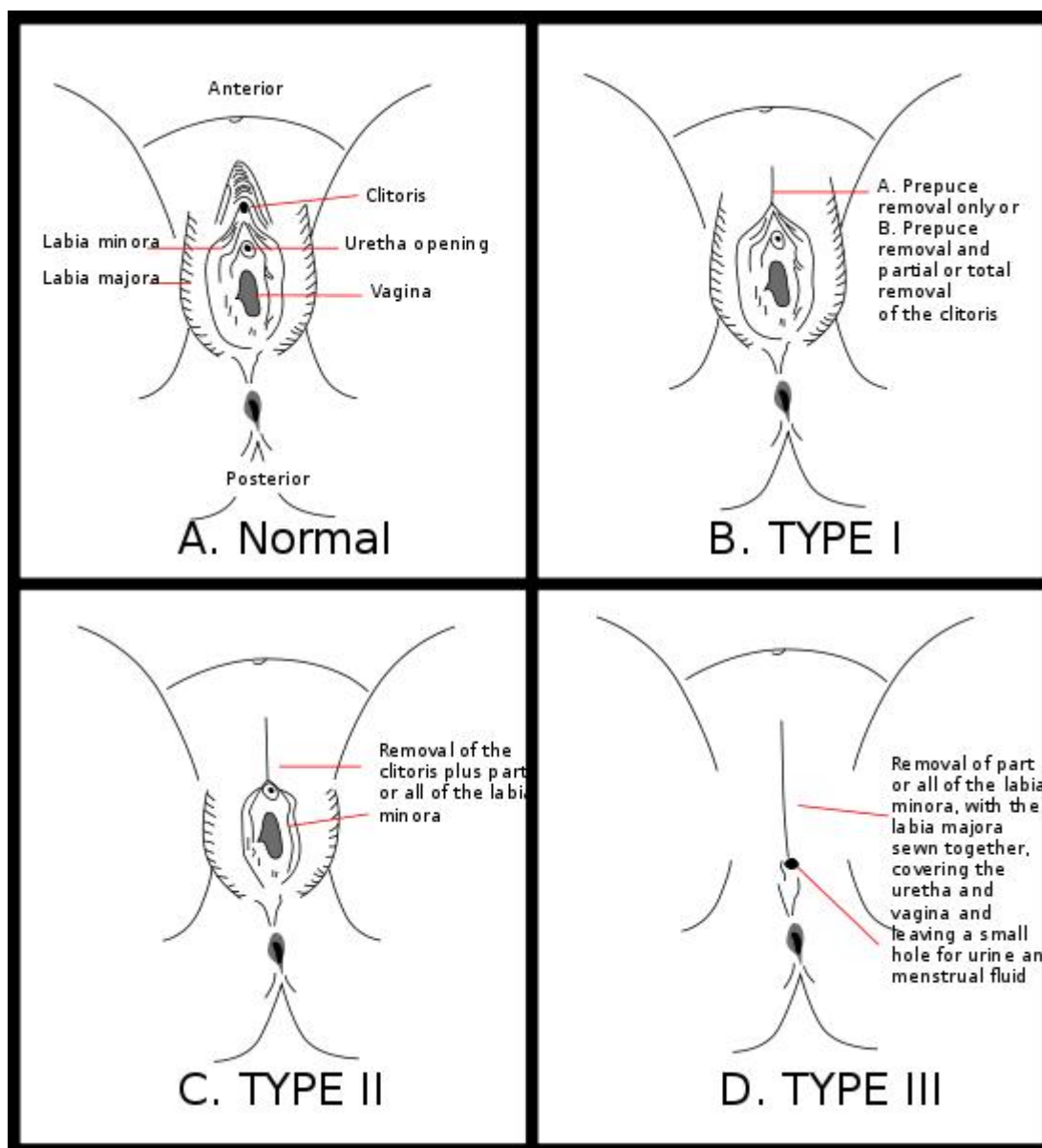
ZDRAVOTNICKÉ NOVINY. *fienská obřízka ohrožuje při porodu zdraví matky i dítě*. [online]. ©21. 7. 2006 [cit. 2010-12-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.zdn.cz/clanek/priloha-lekarske-listy/zenska-obrizka-ohrozuje-pri-porodu-zdravi-matky-i-ditete-173952>>.

SEZNAM P ÍLOH

- P íloha I.   Typy flenské ob ízky
- P íloha II.   Ukázky flenských genitálií po infibulaci
- P íloha III.   Mapa roz-í ení FGC

Příloha I.

Typy fenské obřízky¹⁰⁶

¹⁰⁶ WIKIPEDIA. *FGC Types*. [online]. ©5. 9. 2010. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:FGC_Types.svg>.

Příloha II.

Ukázky flenských genitálií po infibulaci

Obr. 1¹⁰⁷

Obr. 2¹⁰⁸

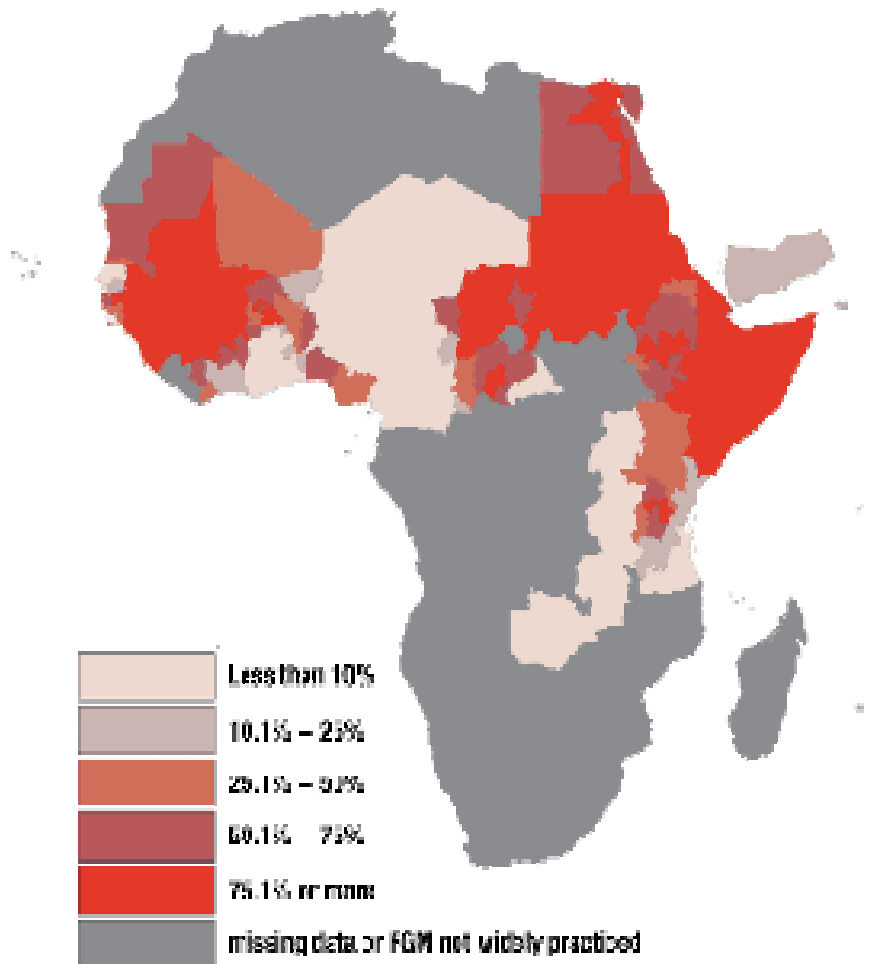
¹⁰⁷Connect.in.com. *Female circumcision*. [online]. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://connect.in.com/female-circumcision/photos-infibulation-a-graphic-tale-eb47d38dd2d112ca.html>>.

¹⁰⁸ Connect.in.com. *Female circumcision*. [online]. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <http://connect.in.com/female-circumcision/photos-infibulation-a-graphic-tale-175e1f3b801cfa04.html#image_button>.

P íloha III.

Mapa roz-í ení FGC¹⁰⁹

Prevalence of female genital mutilation in Africa and Yemen (women aged 15 - 49)

Source: MICS, DHS and other national surveys, 1997-2006. Map developed by UNICEF, 2007

¹⁰⁹ WHO. *Sexual and reproductive health*. [online]. ©2011. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.who.int/reproductivehealth/topics/fgm/prevalence/en/index.html>>.

ABSTRAKT

RYBOVÁ, N. flenská ob ízka z antropologické perspektivy. eské Bud jovice 2011. Bakalá ská práce. Jiho eská univerzita v eských Bud jovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce V. Erban.

Klí ová slova: flenská ob ízka, klitoridektomie, infibulace, sexualita, klitoris, d vody, kontext kultur, debaty, intervence

Práce se zabývá tématem flenské ob ízky z hlediska kultur, které ji uflívají. První kapitola je v nována obecným informacím jako je vymezení pojmu, typologie, zdravotní následky, sexuální vnímavost fleny po zákroku a roz-í ení této praktiky ve sv t . Druhá kapitola popisuje r zné d vody pro vykonávání této praktiky vycházející z uspo ádání sociálního flivota, mýt a p edstav. První ást druhé kapitoly uvádí r zné spekulativní varianty vzniku flenské ob ízky, poslední je v nována tématu spojení FGC a náboflenství. T etí kapitola nasti uje sou asné debaty a otázku zasahování do praktickování flenské ob ízky, tedy snahu o její vymýcení.

ABSTRACT

Anthropological perspective of female circumcision

Key words: female circumcision, clitoridectomy, infibulation, sexuality, clitoris, reasons, cultural context, debates, interference

The work deals with topic of female circumcision from aspect of cultures using it. The first chapter is concerned with general information such as definition of the term, typology, health consequences, sexual sensibility of women after the operation and prevalence of this practices in the world. The second chapter describes various reasons for performing of female genital cutting that come from setting of social life, myths and conceptions. The first part of the second chapter introduces different speculative variants of origin of female circumcision, the last part is about connection between FGC and religion. The third section foreshadows current debates and question of interference with practising of female circumcision, thus effort to eradicate it.